

**VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Realizace a využití strukturální pomoci EU v české části Euroregionu Praděd
v programovacím období 2007 - 2013

Implementation and Utilization of EU Structural Aid in Czech Part of Euroregion Praděd
in Programming Period 2007 - 2013

Student: Petra Paráková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Michaela Staníčková

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Petra Paráková**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: Realizace a využití strukturální pomoci EU v české části Euroregionu
Praděd v programovacím období 2007 - 2013
Implementation and Utilization of EU Structural Aid in Czech Part of
Euroregion Praděd in Programming Period 2007 - 2013

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretická východiska přeshraniční spolupráce v Evropské unii
 3. Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika a situační analýza Euroregionu Praděd
 4. Analýza čerpání finančních prostředků prostřednictvím Fondu mikroprojektů v Euroregionu Praděd
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

GROCHALSKI, S. M., B. KOUKOLA a H. BÖHM. *Vstup České republiky a Polska do EU z pohledu Euroregionů na česko-polském přístupu*. Opava: Slezská univerzita, 2002. ISBN 80-7248-150-9.
MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika 2007-2013. Verze 2.0*. Praha: MMR, 2010. 124 s.
NETOLICKÝ, Václav. *Euroregiony*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o. p. s., 2007. 76 s. ISBN 987-80-86754-78-9.

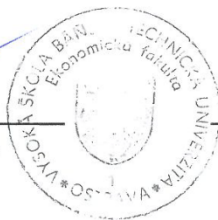
Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

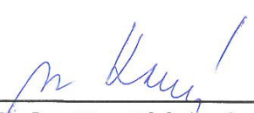
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Michaela Staničková**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 10.05.2013

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.“

V Ostravě dne 10. května 2013

Petra Paráková

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Ing. Michaele Staníčkové za její vedení, odborné rady a věnovaný čas při řešení dané problematiky a psaní mé bakalářské práce. Zároveň bych chtěla za věnovaný čas a poskytnuté materiály k vypracování bakalářské práce poděkovat Ing. Zdeňkovi Jarmarovi řediteli centra Euroregionu Praděd ve Vrbně pod Pradědem.

Obsah

1. Úvod	5
2. Teoretická východiska přeshraniční spolupráce v Evropské unii	7
2.1 Příčiny vzniku územní spolupráce a její typologie	7
2.1.1 Příčiny vzniku	8
2.1.2 Právní nástroje podporující přeshraniční politiku.....	10
2.1.3 Typy spolupráce.....	11
2.1.4 Formy přeshraniční spolupráce.....	14
2.2 Vymezení přeshraniční spolupráce v Evropské unii.....	15
2.2.1 Historie přeshraniční spolupráce v Evropské unii	15
2.2.2 Náplň přeshraniční spolupráce.....	17
2.3 Charakteristika Euroregionů v Evropské unii.....	18
2.3.1 Definice pojmu Euroregion.....	18
2.3.2 Aktivity euroregionu.....	20
2.3.3 Cíle přeshraniční spolupráce.....	21
2.3.4 Funkce euroregionu	21
2.3.5 Euroregiony kandidátských zemí.....	22
2.3.6 Financování euroregionů	22
2.3.7 Evropská územní spolupráce	25
3. Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika a situační analýza Euroregionu Praděd.....	29
3.1 Charakteristika Operačního programu Přeshraniční spolupráce.....	29
3.1.1 Vymezení podporovaného území a jeho charakteristika	31
3.1.2 Cíle a strategie OPPS ČR – Polsko.....	35
3.1.3 Financování OPPS ČR-Polsko.....	38
3.2 Základní charakteristika Euroregionů v České republice	41
3.2.1 Přehled euroregionů v ČR.....	42

3.2.2 Spolupráce česko – polských euroregionů.....	47
3.2.3 Podrobná specifikace české části Euroregionu Praděd.....	50
4. Analýza čerpání finančních prostředků prostřednictvím Fondu mikroprojektů v Euroregionu Praděd.....	54
4.1 Fond mikroprojektů jako nástroj finanční podpory	54
4.2 Postup čerpání a evaluace finančních prostředků Fondu mikroprojektů v Euroregionu Praděd v období 2007-2013 na úrovni České republiky	58
4.3 Využití strukturální pomoci EU na příkladu konkrétního projektu	63
5. Závěr.....	68
Seznam literatury.....	70
Seznam zkratk	73
Seznam tabulek a obrázků	
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
Seznam příloh	
Přílohy	

1. Úvod

Bakalářská práce na téma Realizace a využití strukturální pomoci EU v české části Euroregionu Praděd v programovacím období 2007 – 2013 se zabývá problematikou přeshraniční spolupráce a možnostmi čerpání finančních prostředků Evropské unie za účelem rozvoje hraničních regionů. Říká se, že hranice jsou jizvy dějin přinášející hraničním regionům převážně zřetelné nevýhody. Hraniční regiony trpí historickými důsledky své periferní polohy a z toho vyplývající izolací. Přeshraniční spolupráce v rámci Evropské unie má pomoci tyto nevýhody vyrovnávat a zlepšovat životní podmínky tamních obyvatel.

Bariéry národních států uměle zpřetrhaly hospodářské kontakty dotčených regionů a kulturní souvislosti. Kvůli své poloze se oblasti u státních hranic vyvíjely často zcela jinak než oblasti uvnitř státu. Sjednocovací proces, který byl počátkem 50. let 20. století v Evropě zahájen, byl v této oblasti zlomový. Jednotlivé státy si začaly postupně uvědomovat, že právě hraničních regionů se tento proces nejvíce dotýká, a že jedním ze stavebních kamenů integrace celé Evropy musí být přeshraniční spolupráce.

Jak na úrovni Evropské unie, tak na úrovni jednotlivých členských států a jejich regionů jsou již dlouhá léta vyvíjeny programy, které si kladou za cíl zmenšovat disparity regionů vzniklých díky jejich poloze. V dnešní sjednocené Evropě roste význam mezinárodní spolupráce, zejména její specifické formy, a právě jednou z těchto forem spolupráce je přeshraniční spolupráce. Postupný vývoj a zvětšující se intenzita spolupráce přeshraničních regionů dorostl do dnešní podoby spolupráce, tzv. euroregionů.

Vzhledem k rozsáhlému růstu přeshraničních struktur v Evropě, resp. Evropské unii je cílem této bakalářské práce vysvětlit vznik a význam přeshraniční spolupráce, objasnit její úlohu v rámci Evropské unie a nastínit důležitost přeshraniční spolupráce a využívání finančních zdrojů EU na ni určených, a to na příkladu konkrétního projektu.

Práce je rozdělena do tří tematických kapitol doplněných o úvod a závěr. V první části práce jsou uvedena teoretická východiska přeshraniční spolupráce v Evropské unii, kde jsou důkladně rozebírány příčiny vzniku územní spolupráce a její typologie. Také je zde uvedeno vymezení přeshraniční spolupráce v Evropské unii a charakteristika Euroregionů v Evropské unii. Druhá část je zaměřena na Operační program přeshraniční spolupráce České republiky – Polské republiky v programovacím období 2007 – 2013 a je zde uvedena základní charakteristika Euroregionů v České republice, a podrobná specifikace české části Euroregionu Praděd. V poslední praktické části lze nalézt charakteristiku Fondu

mikroprojektů a popis postupu čerpání a evaluace finančních prostředků Fondu mikroprojektů v Euroregionu Praděd v období 2007 – 2013 na úrovni České republiky. V rámci této kapitoly je na příkladu konkrétního projektu uveden postup využití strukturální pomoci EU. Využit je projekt „Akční celá rodina“, která se týká sbližování občanů české obce Světlá Hora a polské obce Polska Cerekiew a jejich vzájemné spolupráce.

Metodika, pomocí níž je bakalářská práce řešena, vychází z deskripce a analýzy dostupných informací a jejich následném použití pro stanovení a naplnění cíle bakalářské práce. V práci je rovněž použita metoda dedukce, která vychází ze získaných, ověřených a platných informací a znalostí, které jsou aplikovány na problematiku této práce. Využité metody práce byly vybrány tak, aby odpovídaly zaměření bakalářské práce a zároveň optimálně naplnily její cíle.

2. Teoretická východiska přeshraniční spolupráce v Evropské unii

Přeshraniční spolupráce v Evropě je aktuálně jeden z nejzajímavějších fenoménů. Lze ji nejobecněji definovat jako libovolnou interakci subjektů působící v různých státech. Zásadním impulsem pro její rozvoj v Evropě byl proces evropské integrace. Rozvoj přeshraničních regionů je klíčovým faktorem evropské integrace a hospodářské a sociální soudržnosti. Od 80. let došlo k značnému pokroku, protože došlo k zavedení jednotného trhu, hospodářské a měnové unie a také tomu přispěla přeshraniční spolupráce a vznik regionálních rozvojových programů.

Regiony ležící podél vnějších hranic Unie, jsou pro nejvíce se rozdělit, protože velký počet z nich těží z pomoci ze strukturálních fondů EU.

Přeshraniční regiony také zažívají specifické obtíže spojené s jejich periferní polohou, s přírodním znevýhodněním (horských, nebo pobřežních oblastí) a více omezené dopravní infrastruktury. Kromě těchto nevýhod, je také nedostatek soudržnosti při řízení přeshraničních ekosystémů – **Voda a vzduch nezná hranice**. Pokud chce region zajistit svou budoucnost, má brát v úvahu nejen sousední regiony, ale také ty mimo ni a musí spolupracovat na přeshraniční, nadnárodní a meziregionální úrovni. Dopravní politika, ochrana životního prostředí a přírodních zdrojů či dostupnost služeb veřejného zájmu a technologii mají důsledky, které dalece přesahují hranice a které mají značný vliv na regionální vývoj (European Commission, 2002).

2.1 Příčiny vzniku územní spolupráce a její typologie

Přeshraniční spolupráci můžeme považovat za významný nástroj pro oslabování záporných efektů hranic a zlepšování všedního života tamních obyvatel a meziregionální spolupráce, sloužící transferům poznatků a zkušeností ve vztahu ke specifickým problémům regionů a prosazování principů evropské integrace. Po dlouhou dobu evropské země nebyly zvyklé pracovat společně. Naštěstí dřívější předsudky, plynoucí ze vzájemných neshod mezi státy nebo ze značných rozdílností, byly odstraněny. Byly to rozdíly vyplývající z politické a ekonomické oblasti, rozdílný jazyk i kultura a v neposlední řadě i fyzické překážky v podobě hor, řek a moří (European Commission, 2002).

2.1.1 Příčiny vzniku

Evropa je charakteristická vysokou koncentrací států, které se liší nejen svou velikostí, ale i rozmanitostí, kulturou, odlišnou historií a ekonomickou vyspělostí. I přes všechny tyto rozdíly je zde velké množství vlastností, které tyto státní jednotky spojují. V důsledku toho existuje vysoký počet hranic a již od středověku docházelo k jejich častým změnám. Pouze několik států má hranice, které existují v nezměněné podobě delší dobu, jako je např. hranice mezi Španělskem a Portugalskem, která je nejstarší zemskou hranicí v Evropě. Na Balkáně a v pobaltských státech ještě před několika lety mnohdy rozdělovaly hranice regiony a etnické skupiny, které k sobě vlastně patří. Tyto nepřirozeně vytvořené hranice pod vojenským dohledem vedli ke vzniku velmi slabě osídlených přeshraničních oblastí. Hospodářské aktivity, obchod a obyvatelstvo se postupně přesouvaly směrem do vnitrozemí a přeshraničí bylo postupně vyliďňováno. Z vojenských důvodů vedli komunikace často především pouze paralelně s hranicemi, oblasti se stali periferními, strukturálně slabými s omezeným dopravním spojením. Přírodní hranice jako jsou moře, řeky a pohoří tyto hraniční bariéry dále jen zvýrazňovaly. Navíc politické ideologie a snahy jednotlivých vojenských bloků proměnily některé z těchto státních hranic v téměř neprodyšné území. Odlišná politika na obou stranách hranice, ať už v oblasti práva, daní, správy, hospodářství, kultury či sociálních záležitostí, podpořila přeměnu státních hranic ve skutečné bariéry mezi národními státy (Wilam, 2004).

Přeshraniční spolupráce v Evropě mezi sousedícími přeshraničními regiony má již dlouhou tradici. Postupným rozšířením *Evropské unie* (*European Union*, EU) došlo ke zvýšení rozdílů mezi evropskými regiony a dalším rozšiřováním se mohou tyto rozdíly ještě více prohlubovat, sjednocováním Evropy došlo také k obrovskému nárůstu a zvýšení přeshraničních regionů. To tedy znamená, že **hlavním motivem** vzniklých sdružení je snaha o odstraňování nerovností mezi pohraničními regiony a postupné vyrovnávání ekonomického i sociálního rozvoje.

Spolupráce právě těchto přeshraničních regionů a jejich podporování je jedním z nejdůležitějších poslání *euroregionů*¹, jejichž zakládání rozhodujícím způsobem přispělo k překonání hranic v Evropě, k budování dobrých sousedských vztahů, spojování lidí na obou stranách hranic a rozbíjení předsudků. Evropská finanční pomoc pro spolupráci mezi hraničními oblastmi začala v roce 1970 v oblastech nacházejících se podél řeky Rýnu, mezi

¹ Pojem euroregion, evropský region, označuje regionální formy spolupráce z pravidla přes hranice evropských zemí. Jsou to územní jednotky, které sdružují jednotlivé příhraniční oblasti různých států Evropy. Euroregiony začaly v oblasti hospodářské spolupráce, dnes ale mají také za cíl, sbližovat země Evropy ve společenském a kulturním životě.

zeměmi Beneluxu, Francie a Německa. Postupně se vyvinula jako odkaz sbližování evropských zemí a stále více a více států přistupovalo k Evropské unii. Iniciativa Interreg byla zahájena v roce 1990. Zvláštní bylo, že evropské dotace nemusely být nutně uděleny jednotlivým státům nebo regionům odděleně, ale mohli být přiděleno zvláštní přeshraniční struktury, jako například euroregionům.

Nicméně, přetrvávali obtíže při definování společné strategie a dosažení praktické koordinace, zejména s ohledem na právní a finanční aspekty. Dnešní hlavní výzvou je zřizování skutečné společné a integrované struktury spolupráce vznikne a bude realizována na základě společného úsilí.

Zejména Iniciativa INTERREG si klade za cíl snížení tzv. "hraničního efektu", s cílem podpořit integrovaný rozvoj v přeshraničních oblastech a podpořit více harmonické evropské regionální plánování. INTERREG je jedním z hlavních nástrojů spolupráce mezi regiony. Kromě finanční podpory, má také podporovat rozvoj a provádění projektů, které odpovídají evropským prioritám, jakými jsou například rovné příležitosti, udržitelný rozvoj nebo inovace. Mají rovněž podporovat optimální využívání zdrojů (finanční, institucionální, technické, lidské) a efektivní účast široké škály partnerů (European Commission, 2002).

Při rozmanitosti problémů a šancí na obou stranách hranic v Evropě je přeshraniční spolupráce nepostradatelná. **Motivem vzniku je zejména snaha o společný postup při řešení konkrétních problémů, které jsou vázány na periferní postavení přeshraničních oblastí,** jedná se tedy o problémy, jež přesahují hranice států a nemohou tak být řešeny pouze na jedné straně hranic (Wilam, 2004).

Dalšími motivy přeshraniční spolupráce mohou být:

- budování demokracie a funkční regionální a komunální správy;
- překonání národní periferní polohy a izolace;
- podpora hospodářského růstu a životní úrovně;
- rychlé začlenění do struktur resp. přiblížení se k úrovni regionů EU;
- spolupráce v otázkách územního plánování a uspořádání;
- zachování a zlepšování životního prostředí;
- rozvoj a zlepšení infrastruktury přesahující hranice;
- rozvoj spolupráce při likvidaci požárů a přírodních katastrof;
- rozvoj turistiky a kultury;
- zlepšování mezilidských vztahů apod. (Wilam, 2004).

Přeshraniční spolupráci provází celá řada problémů, které se vážou k problémům rozvoje specifickým pro daný region, které pramení z jednostranných průmyslových struktur regionálního hospodářství. Problémem může být neadekvátní vývoj přeshraniční spolupráce ze strany malých a středně velkých podniků, vzrůst toku lidí dojíždějící za prací přes hranici a nevyřešený trh práce a s tím spojené sociální problémy, chybějící alternativní možnosti zaměstnání pro pracovníky, jejichž místa byla spjata s existencí hranice a mizí s dokončováním Jednotného evropského trhu. Také to mohou být problémy životního prostředí nebo nedostatečná přeshraniční spolupráce v oblastech, spojených s turistikou, zemědělstvím, restrukturalizací hospodářství a regionálním plánováním a další.

2.1.2 Právní nástroje podporující přeshraniční politiku

V zemích EU, ale i v celé východní a střední Evropě se v uplynulých letech rychle rozvíjí přeshraniční spolupráce mezi úřady a veřejnými institucemi na regionální a místní úrovni. Byly použity různé typy právních dohod, včetně protokolů a smluv, které usnadňují přeshraniční aktivity. Mezi základní právní nástroje patří:

- multilaterální smlouvy,
- bilaterální a trilaterální smlouvy,
- smlouvy na regionální a místní úrovni.

a) **Multilaterální smlouvy** – tyto smlouvy patří k nejdůležitějším a dlouho existujícím nástrojům. Kladou si za cíl vytvoření rámce pro přeshraniční spolupráci. Na prvním místě je nutné uvést mezistátní smlouvy, které se zabývají regionální integrací (např. smlouva z roku 1977 o přeshraniční spolupráci severských států). Na druhém místě jsou smlouvy uzavřené mezinárodními organizacemi, jako je *Evropská rada* (např. Madridská rámcová konvence o přeshraniční spolupráci regionálních a místních institucí). Tyto smlouvy jsou účinné pouze omezeně, neboť netvoří samostatný smluvní podklad pro přeshraniční spolupráci, nýbrž vytváří rámcové podmínky, jež musí být promítnuty do národních aplikačních zákonů.

b) **Bilaterální a trilaterální smlouvy** – v rámci smluv a protokolů existuje přeshraniční spolupráce výhradně mezi národními úřady. Tato spolupráce probíhá v mezistátních komisích, které sledují různé akční plány, které operují v různých geografických oblastech a jsou obecně obeznámeny s požadavkem na spolupráci na poli územního rozvoje nebo v jiné definované oblasti spolupráce. Mezistátní smlouvy o rozvoji a podpoře přeshraniční spolupráce existují v různých formách, mohou to být jednoduché smlouvy o dobrém

sousedství na hranicích, smlouvy o územním rozvoji, nebo také strategické dohody o přeshraniční regionální podpoře a mezistátní aplikační smlouvy Madridské rámcové konvence, které umožňují veřejnoprávní přeshraniční spolupráci mezi místními a regionálními instancemi. Jelikož komise mohou dávat pouze doporučení, jejich schopnost realizovat je podstatně omezená. Smlouvy také mohou regionálním úřadům umožňovat, aby se mohly podílet na spolupráci mezi národními úřady. Většinou jsou regionální a místní úřady autorizovány k tomu, aby v záležitostech ve své kompetenci uzavíraly mezinárodní smlouvy samy, pokud je tak v souladu s národní jurisdikcí². Národní úřady provádí většinou dozor a vyhrazují si právo veta, nebo udělovat svůj souhlas.

c) **Smlouvy na regionální a místní úrovni** – dohody, které vznikly na mezistátní úrovni, vytvořily především vhodné prostředí pro podepsání četných pracovních protokolů, které vytvořilo mnoho pracovních sdružení na vnitřních i vnějších hranicích EU. Tyto dohody jsou uzavřeny veřejnoprávními celky, jejich předpokladem je dodržení mezistátních úmluv (Wilam, 2004).

2.1.3 Typy spolupráce

Přeshraniční regiony je možné rozdělit na základě několika kritérií. Mezi ty nejdůležitější kritéria patří zejména:

- vnitřní homogenita přeshraničního regionu,
- stupeň rozvoje přeshraničního regionu,
- poloha podél hranic³ Evropské unie,
- fyzikálně geografická charakteristika přeshraničního regionu.

Vnitřní homogenita

Vnitřní homogenitou se myslí stejná nebo podobná struktura uvnitř přeshraničních regionů. Dále se přeshraniční regiony podle stupně homogenity rozdělují na:

a) Regiony s výraznou homogenitou

Vnitřní homogenita přeshraničního regionu je definována stupněm sdílených identit či mírou společného povědomí. Tyto regiony tíhnou ke vzájemné přeshraniční spolupráci, která je tak vnímána jako přirozený proces. Tento stav může vycházet z faktorů historických,

² Jurisdikce je pravomoc nad vymezeným územím nebo nad svěřenými lidmi.

³ Hranici můžeme definovat jako dělicí čáru mezi jednou prostorovou jednotkou nebo skupinou a jednotkou druhou (Johnston, 1994).

jazykových či kulturních. Hranice mezi těmito regiony, pokud ještě vůbec nějaké existují, pak opravdu tvoří fyzickou bariéru. Do této kategorie můžeme zařadit například euroregiony na hranicích Holandsko/Německo, Irsko/Severní Irsko, Portugalsko/Galicie, Finsko/Švédsko/Norsko. Z pohledu regionů v České republice (*Česká republika*, ČR) můžeme do této skupiny zcela jednoznačně zařadit euroregiony na česko – slovenské hranici a hranici mezi ČR a Polskem.

Naproti tomu u přeshraničních regionů výrazně rozdílných může hranice vytvářet pozitivní ochranou linii, a to nejen ve smyslu sociálně – kulturním. Mezi historicky – kulturně homogenní přeshraniční regiony lze zařadit např. severoportugalské Norte a Galicie, dánsko-německé pomezí, irsko – severoirské hranice apod. Homogenita přeshraničních regionů dosažená pomocí hospodářských faktorů je patrná např. u euroregionu Euroregio (Vysoká škola finanční a správní, 2012).

b) Regiony s omezenou homogenitou

V některých případech regiony od sebe odděluje státní hranice, které buď sounáležitost v průběhu let ztratily (zejména díky politickým zásahům), či z různých důvodů (např. nemožností kontaktů vlivem přírodních podmínek) vzájemné propojení ani vzniknout nemohlo.

Tento stav existoval hlavně ve střední a východní Evropě před politickými změnami na sklonku 80. let minulého století, neboť zde více než čtyřicet let byly hranice mezi státy s odlišným politickým zřízením nepropustnou bariérou.

Podobné omezení bylo též v totalitních systémech Španělska a Řecka do 80. let 20. století. Až následné demokratické změny a vstup těchto zemí do EU přinesly nové podmínky přeshraniční spolupráce. Bariérami mohou být horské hřebeny (Alpy, Pyreneje) nebo moře - např. Nord-Pas-de Calais (Francie) a Kent (Velká Británie), (Vysoká škola finanční a správní, 2012).

Stupeň rozvoje

Stupeň rozvoje daného přeshraničního regionu se liší podle úrovně regionu, najdeme zde různé rozdíly od nejméně vyspělých, přes relativně vyspělé regiony, až k poměrně bohatým regionům.

a) Regiony zaostávající v rozvoji

Jedná se o regiony, kde HDP na 1 obyvatele nepřesahuje 75 % průměru EU a také o řídce osídlené regiony ve Finsku a Švédsku (méně než 8 obyvatel na km²). Jde také o nejvzdálenější regiony (francouzské zámořské departmenty, Kanárské ostrovy, Azory a Madeira). Patří zde i některé pobřežní oblasti Švédska. Všechny tyto regiony vykazují špatné výsledky v řadě hospodářských ukazatelů, jako jsou například:

- nízká úroveň investování,
- nadprůměrná míra nezaměstnanosti,
- nedostatek služeb pro obyvatelstvo i pro firmy,
- nerozvinutá základní infrastruktura.

Hlavním cílem regionální politiky je pomoci těmto regionům přiblížit se k úrovni ostatních regionů v Unii. Začíná se s budováním chybějící infrastruktury, rozvojem služeb a zlepšováním kvality životního prostředí.

b) Regiony procházející konverzí

Tyto regiony trpí restrukturalizací průmyslu nebo služeb, úpadkem tradičních činností ve venkovských oblastech, úpadkem městských částí nebo problémy v odvětví rybolovu a produkci ryb. Hlavním problémem zde není chybějící infrastruktura, ale vytvoření alternativy k upadajícím tradičním hospodářským činnostem.

Jedná se o regiony, které mohou trpět obtížemi čtyř různých typů:

- restrukturalizace průmyslu nebo v sektoru služeb,
- úpadek tradičních činností ve venkovských oblastech,
- upadající městské oblasti,
- problémy v odvětví rybolovu a produkce ryb (Vysoká škola finanční a správní, 2012).

Poloha podél hranic

Poloha podél hranic je dalším důležitým faktorem pro členění přeshraničních regionů. Podle tohoto kritéria můžeme rozlišit regiony na ty, které se nacházejí podél vnitřních hranic EU a na ty, jež se nachází na vnějších hranicích Unie⁴. Toto dělení je důležité pro určování

⁴ Vnější hranice je možné překročit pouze na hraničních přechodech a ve stanovenou provozní dobu, zatímco vnitřní hranice lze překročit na jakémkoli přechodu, aniž by se prováděla hraniční kontrola osob bez ohledu na jejich státní příslušnost.

stupně perifernosti daného přeshraničního regionu. Regiony, jež se nacházejí na vnitřních hranicích, dokážou lépe, resp. dříve odbourat izolující hraniční efekt a postupně ztrácí svůj periferní charakter a to z důvodu posílení případného kulturního, hospodářského či politického povědomí v dané oblasti okolo hranice. První záznamy v oblasti teorie hranic, zkoumání jejich průběhu, významu, klasifikace, zaznamenáváme na konci 19. století v německé geografii. Prvním významným geografem, který tyto otázky hranic mezi etniky rozpracoval, byl *F. Ratzel*. Hraniční regiony jsou často poznamenány historickými důsledky své periferní polohy, nedostatečnou integrací do převládajících struktur (zejména státních) a z toho vyplývající izolací. Přeshraniční spolupráce v Evropě má pomoci tyto nevýhody vyrovnávat a zlepšovat životní podmínky obyvatel v přeshraničních regionech.

Důležitou roli zde hraje tzv. *Schengenská dohoda*, která vznikla v roce 1985 vyústěním jednání se zeměmi Beneluxu, Německem, Francií. Státy měly zájem na vytvoření zóny volného pohybu osob a zrušení kontrol na společných, tj. vnitřních hranicích doprovázené zavedením účinných kontrol na hranicích vnějších. O pět let později všechny státy své úmysly potvrdily podpisem *Schengenské prováděcí úmluvy*, která detailně stanovila veškerá opatření související se zrušením kontrol a s potřebnými kompenzačními opatřeními. Hlavní dopad *schengenské spolupráce* na každodenní život spočívá v odpadnutí povinnosti předkládat doklad totožnosti při překračování hranice mezi schengenskými státy (tzv. vnitřní hranice). Hraniční kontroly se už neprovádějí, hranice je možné překročit kdekoli a kdykoli - stále ovšem s platným dokladem totožnosti, tj. platným občanským průkazem nebo cestovním pasem, a také při respektování souvisejících pravidel (např. omezení v chráněných krajinných oblastech, při překračování soukromých pozemků apod.) (Euroskop, 2013).

Fyzikálně geografická charakteristika

Na základě fyzikálních geografických charakteristik je pak možno vymezit regiony pozemní a námořní. K námořním patří např. Sardinie/Korsika, East Sussex/Haute Normandie apod. V rámci příhraničních regionů mají námořní regiony zvláštní status a na jejich rozvoj se zaměřují i speciální programy (Böhm, Koukal a Grochalski, 2002).

2.1.4 Formy přeshraniční spolupráce

Přeshraniční spolupráce probíhá v několika formách. Buď se jedná o spolupráci na úrovni státní neboli o spolupráci vlád, nebo se jedná o spolupráci na úrovni regionální, tedy lokální ve formě přeshraničních euroregionů nebo jiných "seskupení" s podobnou strukturou.

Proto je třeba jasně odlišovat následující druhy spolupráce:

- přeshraniční spolupráce;
- transnárodní spolupráce; a
- interregionální spolupráce.

Přímá **přeshraniční spolupráce** představuje přímou sousedskou spolupráci regionálních a místních instancí podél hranice ve všech oblastech života, při zapojení všech aktérů. Tato forma spolupráce je spíše organizovaná, z důvodu existence její delší tradice. Příhraniční a přeshraniční regiony jsou propojeny v rámci *Sdružení evropských hraničních regionů* (*Association of European Border Regions*, AEBR), které představují nejintenzivnější formu přeshraniční spolupráce, která vyžaduje každodenní a pravidelnou spolupráci obou stran hranice a to na všech úrovních.

Transnárodní spolupráce představuje spolupráci mezi ústředními, regionálními a místními orgány v oblasti jednoho odborného tématu (např. územní plánování). Transnárodní spolupráce se vztahuje na velká související území s cílem dosáhnout vyššího stupně územní integrace v Evropě.

Interregionální spolupráce odpovídá o kooperaci regionálních a místních institucí nesousedících regionů. I když u této formy nenajdeme dlouhou tradici, v důsledku jejího nárůstu v posledních letech byla právně upravena druhým dodatkovým *Protokolem k Evropské rámcové úmluvě o přeshraniční spolupráci*.

2.2 Vymezení přeshraniční spolupráce v Evropské unii

Přeshraniční spolupráce se v současné Evropě, která je charakteristická vysokou koncentrací států a tím pádem vysokým počtem hranic ukazuje jako nezbytná. Výsledkem různých politických, hospodářských a sociálních systémů vytvářely tyto hranice skutečnou bariéru mezi jednotlivými státy.

2.2.1 Historie přeshraniční spolupráce v Evropské unii

V důsledku vývoje v dřívějších historických obdobích a zejména vývoje v 19. a ve 20. století se v Evropě začala vytvářet charakteristická struktura států oddělených navzájem množstvím hranic. Že se jednalo o strukturu dynamickou, dokazují četné změny průběhu

hranic a vznik a zánik státních útvarů, který je nezdědka provázel. Právě zkušenosti lidí v přeshraničních oblastech, kteří byli mimořádně silně dotčeni důsledky světové války, jejich touha po mírovém životě a po zlepšení kvality života stojí u zrodu prvních pokusů o navázání spolupráce se sousedy přes hranici. Prvními cíli nově se rodící přeshraniční spolupráce v poválečném období byly tedy zajištění trvalého míru, zlepšení životní úrovně a vyrovnání se vnitrozemským oblastem. Hlavním důvodem ke vzniku euroregionu bylo prosazování společných zájmů obcí a regionů. První euroregiony se začaly na území Evropy objevovat již v 50. letech 20. století. Vznikaly zcela přirozenou cestou z iniciativy a potřeb (zlepšování všedního života tamních obyvatel a meziregionální spolupráce, sloužící předávání poznatků a zkušeností ve vztahu ke specifickým problémům regionů a prosazování principů evropské integrace) přeshraničních území, a to zejména v rámci Beneluxu, Spolkové republiky Německo, Francie, Švýcarska, Itálie a na území Skandinávie.

Sjednocovací proces rodící se po druhé světové válce vycházel z přeshraničních regionů, respektive od politiků, kteří z nich pocházeli. Především v západní Evropě vzniklo mnoho iniciativ oslabujících státní hranice a zlepšujících životních podmínek obyvatel. Přeshraniční regiony vznikaly především uvnitř Evropských společenství. Teprve až s pádem železné opony se ve střední a východní Evropě nabídla možnost přeshraniční spolupráce mezi západoevropskými státy a státy východního bloku. Důsledkem studené války bylo, že se lidé na obou stranách bloků vzájemně odcizili a kvůli rozdílným hospodářským systémům vznikla také nepřehlédnutelná propast mezi jejich životními úrovněmi. Takovým příkladem je i euroregion Elbe/Labe. Teprve iniciativa Společenství INTERREG v roce 1990 přeshraniční spolupráci oživila. Předpokladem pro podporu projektů je určitá organizační struktura přeshraniční spolupráce, která je oprávněný příjemce prostředků a realizátor. Ta vznikala s příchodem INTERREG-u, kterému se připisuje zřetelný nárůst počtu nově založených regionálních spolků na začátku devadesátých let. Příkladem může být řada euroregionů založených v roce 1992 na německo – polské, nebo německo – české hranici, které v kandidátských zemích podporuje od roku 1992 iniciativa Společenství Phare CBC (Poland and Hungary Aid for Restructuring of the Economy Cross – border Cooperation Programme), později Phare CBC II. V roce 1995, kdy Rakousko přistoupilo k Evropské Unii, vznikl rakousko – německý Euroregion *Salzburg-Land of Berchtesgaden-Traunstein*, který měl všechny vlastnosti atraktivní a dynamické přeshraniční oblasti. Myšlenka okamžitě vedla k integraci dopravních sítí na obou stranách hranice. Byla to velká akce, zahrnující dva zcela odlišné systémy dopravy. Dohoda mezi oběma regiony vedla k vytvoření přeshraničního

dopravního sdružení v roce 1997. V současné době stačí pouze jeden lístek vydaný kdekoliv v této oblasti, aby bylo možné cestovat po euroregionu. Tato iniciativa vedla k nárůstu počtu uživatelů veřejné dopravy, podpořila rozvoj cestovního ruchu a zeměpisné zdroje v Euroregionu podpořila užší spolupráci (European Commission, 2002).

V současné době najdeme v Evropě více než 70 euroregionů, které bychom mohli charakterizovat jako sdružené územní celky, jejichž hlavním úkolem je zvládání společných regionálních problémů a získávání finančních prostředků z programů Evropské unie (Lachký, 2007).

2.2.2 Náplň přeshraniční spolupráce

V přeshraničních oblastech sousedících států je pro každý stát zřejmá nutnost zdolávat překážející státní hranice a z toho vyplývající překážky. Co je pro „vnitrozemce“ často teorií, znamená pro občana, žijící v hraniční oblasti, denní praktickou zkušenost. Trpí následkem existence hranice a přeje si proto odstranění příčiny svých problémů, mohou to být problémy vyplývající z nepříznivých ekonomických podmínek, přírodních podmínek, jako je geografická poloha státu nebo problémy týkající se demografické struktury státu.

Cílem práce v přeshraničních regionech je v oblasti přeshraniční spolupráce odstraňování překážek a rozdělovacích faktorů v těchto regionech a také překonání hranice, případně snížení jejího významu na správní hranici. Cílem může také být podpora a realizace projektů odrážejících všechny formy spolupráce mezi smluvními stranami. Hlavním motivem sdružených měst a obcí, které jsou zde zastoupeny svými místními představiteli veřejné správy, je odstraňování nerovností mezi regiony na obou stranách hranice vedoucí k postupnému vyrovnávání ekonomického i sociálního rozvoje. Dále překonává národní okrajové polohy pohraničních oblastí a zlepšuje životní podmínky obyvatelstva zde žijícího. Má zasahovat do všech kulturních, hospodářských, sociálních a infrastrukturních oblastí života občanů.

Nejde jen o to, aby euroregion sloužil jako prostředek zpřístupňující dotace EU. Jeho význam je daleko hlubší. V euroregionech spolupracují přes hranice města, obce a okresy, popřípadě komunální a regionální struktury. Často bývají ve spolupráci zainteresované i obchodní komory, odbory a sociální partneři. Evropská komise tuto činnost velice podporuje. Nejdůležitějším úkolem euroregionů je podpora a další spolupráce v oblasti lokálního a

regionálního plánování, podpora projektů v oblasti životního prostředí, v hospodářské sféře, kultuře a sportu a vytváření prostoru pro setkávání lidí.

Členství v euroregionu je obecně dobrovolné. Existují členové čestní i řádní. Členy euroregionu se mohou stát města a obce, jejichž orgány členství právně stvrdí a písemně se zavážou dodržovat usnesení orgánů euroregionů. Pro dané regiony jsou typické následující prvky:

- vymezení pracovní oblasti dle společných zájmů (např. infrastruktura, hospodářství, kultura),
- spolupráce ve všech oblastech života: bydlení, práce, volný čas, kultura, atd.,
- sociálně kulturní spolupráce jest stejně důležitá jako spolupráce v oblasti hospodářství a infrastruktury,
- realizace smluv, dohod a ujednání, které byly uzavřeny na evropské úrovni a mezi státy, a jejich zavedení do příhraniční praxe,
- poradenství, podpora a koordinace přeshraniční spolupráce v různých oblastech⁵.

2.3 Charakteristika Euroregionů v Evropské unii

Nalézt jednoznačnou definici pojmu euroregion je velice obtížné. Je to způsobené tím, že přeshraniční struktury jsou v Evropě velmi rozmanité, ať z pohledu struktury organizace, právní formy či jiných aspektů.

2.3.1 Definice pojmu Euroregion

Pojem euroregion označuje regionální formy spolupráce, zpravidla přes hranice evropských zemí. Euroregiony začaly v oblasti hospodářské spolupráce, ale dnes je navíc záměrem sbližovat země Evropy také ve společenském a kulturním životě. Euroregiony lze chápat také jako „demokraticky organizované instituce“, zaměřené na přeshraniční spolupráci. Jsou základnou pro zpracování strategií, koncepcí, projektů a pro organizování a řešení aktivit přesahující státní hranice (BusinessInfo, 2012).

⁵ Zejména v oblastech: hospodářský rozvoj, transport a doprava, územní plánování, ochrana životního prostředí a přírody, kultura a sport, zdravotnictví, energie, hospodaření s odpady, turistika a rekreace, agrární rozvoj, inovace a transfer technologií, škola a vzdělání sociální spolupráce, záchranářství a ochrana proti katastrofám (při katastrofách), komunikace na různých stupních, veřejná bezpečnost.

Euroregiony nemají jednotnou definici, tento název používají společenství, spolky jak ve vyspělých regionech Evropy, tak programy na rozvoj jejích méně vyvinutých oblastí. A sice v nejrůznějších formách:

- veřejnoprávní (státy, země, okresy, okrsky, obce),
- soukromé, občanskoprávní,
- smíšené právní formy veřejných a soukromých organizací, public-private partenrship (PPP),
- bez právně formální formy.

Rada Evropy upravuje pojem euroregionu v *madridské dohodě* z roku 1980, rámcové dohodě o spolupráci regionů Evropy přes hranice jednotlivých zemí. Ale ani tato dohoda není právně závazná (Lachký, 2007).

Jedním z mnoha autorů, kteří se zabývají touto problematikou je J. Gabbe a kol., kteří uvádí tyto znaky organizace euroregionu a z toho vyplývající polemika, které charakterizujících euroregion:

- sdružení regionálních a místních institucí na obou stranách státní hranice, někdy s parlamentním shromážděním,
- přeshraniční organizace s trvalým sekretariátem a s odborným a správním personálem a s vlastními finančními prostředky,
- dle soukromého práva, založeno na účelových národních svazech nebo nadacích na obou stranách hranice dle příslušného platného veřejného práva,
- dle veřejného práva, založeno na mezinárodních smlouvách, které upravují členství oblastních institucí (Netolický, 2007).

V rámci **Teoretického vymezení euroregionu** lze pojem euroregion také definovat z několika hledisek:

- **institucionální hledisko** – euroregion jako formální struktura pro přeshraniční spolupráci, jež zahrnuje zástupce z místní a regionální úrovně a popřípadě také sociální a hospodářské partnery. Euroregiony mají typickou organizační strukturu, složenou na nejvyšší úrovni z volené rady, dále z pracovní skupiny a několika tematických pracovních skupin a přeshraničního sekretariátu;

- **geografické hledisko** – euroregion je možno chápat jako představbu původních regionů, které byly násilně rozděleny státní hranicí. *Euroregionalismus*⁶ je proto přirozený proces regionální integrace v důsledku odbourávání národních hranic;
- **politické hledisko** – euroregion jakožto zájmové sdružení, které využívá strategie supranacionality k posilování svých možností lobování za své zájmy u adresátů.
- **ekonomické hledisko** – euroregion je považován za výsledek propojování trhů práce, zboží a služeb. Euroregiony tak odrážejí obecný vývoj v EU s tím rozdílem, že se jedná o ekonomickou integraci na mikroúrovni;
- **administrativní hledisko** – z pohledu EU je takto možno brát euroregion jako jeden z prostředků, jak odstranit přeshraniční napětí a naplňovat tak politiku soudržnosti. Euroregiony jsou navíc vhodným nástrojem pro regionální politiku v rámci rozšiřování EU (Netolický, 2007).

2.3.2 Aktivita euroregionu

J. Gabbe definuje takové aktivity, které by měly být charakteristické pro každý útvar regionálního typu, jako je strategická spolupráce zaměřená na další rozvoj, nikoli na opatření, které jsou orientovaná na jeden případ. Jsou to zásadně přeshraniční, nikoli národní přeshraniční regiony. Není zde žádná nová správní úroveň a je to centrum všech přeshraničních vazeb (občané, politici, instituce, hospodářství, sociální partneři, kulturní podniky atd). Úroveň slouží k vyrovnání rozdílných struktur a kompetencí na obou stranách hranice, jakož i z psychologického hlediska a také partnerská spolupráce jak vertikálně (Evropa, stát, region, místně) na obou stranách hranice, tak také horizontálně nad rámec hranic. Realizace přeshraničních rozhodnutí na národní úrovni podle postupů platných na příslušné straně hranice (zamezení kompetenčním a strukturálním konfliktům). Povinná přeshraniční účast politiků a občanů, institucí a sociálních partnerů na programech, projektech a rozhodovacích procesech a vlastní iniciativa a použití vlastních prostředků coby předpoklad pro podporu z třetí strany (Netolický, 2007).

⁶ Euroregionalismus je přirozený proces regionální integrace v důsledku odbourávání národních hranic.

2.3.3 Cíle přeshraniční spolupráce

Mezi hlavní cíle přeshraniční spolupráce v rámci euroregionů Evropské unie patří zejména přeměna hranice coby dělicí čáry mezi státy na místo setkání sousedů, překonání vzájemných předsudků a předpojatostí mezi obyvatelstvem daných oblastí, jež jsou důsledkem historických událostí. Cílem může být také budování demokracie a fungující regionální a komunální správy, nebo překonávání národní periferní polohy a izolace. Důležitá je také podpora hospodářského růstu a zvyšování životní úrovně a rychlé začlenění a přiblížení na úroveň regionů Evropské unie, nebo spolupráce v oblastech územního plánování a uspořádání. A v neposlední řadě mezi cíle patří také zlepšování životního prostředí, zvyšování životní úrovně obyvatelstva, rozvoj přeshraniční infrastruktury, kultury, turistiky či zlepšování mezilidských vztahů atd. (Böhm, Koukal a Grochalski, 2002).

2.3.4 Funkce euroregionu

Často se lze setkat s názorem, že euroregiony jsou pouhým nástrojem k čerpání pomoci z EU před samotným vstupem země do Unie. Faktem ovšem je, že otevření státní hranice ještě více zintenzivňuje a prohlubuje přeshraniční spolupráci, důvodem může být financování společných aktivit, sousedská politika nebo překážky administrativního charakteru. Z těchto důvodů zde i nadále bude potřeba řešit společné problémy (Agris, 2004).

Těžiště práce euroregionů se týká bezpochyby takových oblastí, jako je rozvoj cestovního ruchu, snaha o zlepšení životního prostředí, podpora hospodářství, dopravy, kultury, vzdělání. Velmi důležitá je také prezentace euroregionu uvnitř i navenek, a to z toho důvodu, aby lidé žijící v dané oblasti mohli považovat euroregion za místo, kde žijí rádi a kde jsou doma.

Nejdůležitější činnost euroregionů je spojena s oblastí poskytování informací o možnostech a podmínkách přípravy a předkládání projektů. I samotný euroregion totiž může předkládat vlastní projekty. Má však samozřejmě daleko širší pole působnosti a vykonává mnoho dodatečných činností, které s předloženými projekty přímo nesouvisí. Prostřednictvím projektů se však poslání a smysl euroregionů naplňují nejviditelněji. Mnozí lidé shledávají dokonce získávání prostředků na přeshraniční spolupráci prostřednictvím projektů za vůbec nejdůležitější službu, kterou euroregion může pro své občany vykonávat (Agris, 2004).

2.3.5 Euroregiony kandidátských zemí

Euroregiony kandidátských zemí jsou oproti euroregionům členských zemí znevýhodněny, a to hned z několika důvodů. Jedním z nich je fakt, že tyto euroregiony existují teprve relativně krátkou dobu a mají horší hospodářskou strukturu a vyspělost, důvodem může být také nečlenství v EU, nedostatek finančních prostředků nebo problém nesouladu jednotné legislativy.

Aby nedošlo po vstupu těchto zemí do EU k dalšímu prohlubování rozdílů uvnitř Unie (takový vývoj by byl samozřejmě v ostrém rozporu se záměrem hospodářské a sociální soudržnosti EU), je nutné, aby Evropská unie tyto chudší oblasti v kandidátských zemích výrazně podporovala (Agris, 2004).

2.3.6 Financování euroregionů

Nejdůležitějším zdrojem financování *politiky hospodářské a sociální soudržnosti* (HSS) v rámci EU jsou *strukturální fondy*. Tyto fondy mají za cíl **posílit ekonomickou a sociální soudržnost Evropské unie, přičemž se převážně zaměřují na snižování disparit zaostalých nebo znevýhodněných regionů, ostrovů včetně venkovských oblastí.**

Do strukturálních fondů přispívají všechny členské státy Unie (procentuálním podílem ze svého HDP), ze kterých se pak financuje pomoc méně vyspělým nebo postiženým regionům uvnitř jednotlivých států. Jak strukturální fondy, tak Kohezní fond poskytují nevratnou pomoc k částečnému financování rozvojových opatření společně s členskými státy. Tato pomoc je koncipována jako doplněk finančního úsilí příslušných a nesmí jej nahrazovat (BusinessInfo, 2012).

V rámci Evropské unie existují jako finanční nástroje regionální politiky čtyři strukturální fondy:

Evropský fond regionálního rozvoje (*European Regional Development Fund*, ERDF) vznikl v roce 1974 jako základní nástroj regionální politiky k financování strukturální pomoci prostřednictvím regionálních rozvojových programů zaměřených na postižené oblasti a ke snižování meziregionálních nerovností. V současnosti patří mezi nejvýznamnější strukturální fondy. Cílem ERDF je posilovat hospodářskou a sociální soudržnost v rámci Evropské unie vyrovnáváním rozdílů mezi regiony. ERDF může poskytovat prostředky v rámci tří cílů regionální politiky:

- **Konvergence**
- **Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost**
- **Evropská územní spolupráce**

ERDF věnuje zvláštní pozornost regionálním specifickým. Řeší hospodářské, environmentální a sociální problémy ve městech. Zejména se zaměřuje na oblasti s geografickým nebo přírodním znevýhodněním (ostrovní, horské nebo řídce osídlené regiony). Zvláštní podporu fond poskytuje také nejvzdálenějším regionům s cílem kompenzovat jejich odlehlost. ERDF financuje:

- produktivní investice pro vytváření a zachování trvale udržitelných pracovních příležitostí,
- investice do infrastruktury,
- rozvoj vnitřního potenciálu podporujících místní rozvoj a zaměstnanost a činnost malých a středních podniků,
- podpora služeb pro podniky,
- převod technologií,
- zlepšení přístupu podniků k financím,
- přímé podpory investic,
- vytváření infrastruktury pro místní rozvoj a rozvoj zaměstnanosti,
- podpora strukturám místních služeb pro vytvoření nových pracovních míst (pokud nejsou financována z ESF) (EurActiv, 2012).

Evropský sociální fond (*European Social Fund*, ESF) je jedním ze dvou strukturálních fondů, který přinese pro období 2007 – 2013 do České republiky důležité finanční prostředky. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost směřuje zdroje z ESF do několika prioritních os. Prioritní osa je zaměřená na oblast sociální integrace, rovné příležitosti, zvýšení kvality poskytovaných sociálních služeb a vzdělávání pracovníků v sociálních službách.

Hlavním úkolem ESF je rozvíjení zaměstnanosti, snižování nezaměstnanosti, podpora sociálního začleňování osob a rovných příležitostí se zaměřením na rozvoj trhu práce a lidských zdrojů. ESF právě z těchto důvodů podporuje činnost členských států v těchto oblastech:

- přizpůsobování pracovníků a podniků: systémy celoživotního vzdělávání, navrhování a šíření inovačních forem organizace práce,
- přístup k zaměstnání pro uchazeče o zaměstnání, ekonomicky neaktivní osoby, ženy a migrující pracovníky,
- sociální začleňování znevýhodněných osob a boj proti diskriminaci na trhu práce,
- rozvoj lidského kapitálu prostřednictvím reforem vzdělávacích systémů a vytváření sítí vzdělávacích institucí (Regionální politika - INFOREGIO, 2012).

Kohezní fond (*Cohesion Fund*, CF) neboli Fond soudržnosti existuje vedle strukturálních fondů. Jedná se o zvláštní fond solidarity, který poskytuje finance na významné projekty z oblasti životního prostředí a infrastruktury. Možnost čerpat z tohoto fondu mají státy, jejichž HDP je nižší než 90 % průměru EU.

Od 1. 5. 2004 CF plynule navázal na pomoc předvstupního nástroje ISPA (*The Instrument for Structural Policies Pre-Accession*), jehož funkce byla v podstatě analogická. ISPA byl zaměřen především na zlepšení úrovně infrastruktury v sektorech dopravy a životního prostředí.

Odlišuje se od strukturálních fondů tím, že neposkytuje spolufinancování programům, ale přímo se podílí na financování konkrétních projektů. Fond soudržnosti není přímo zaměřen na regionální politiku. Tahle pomoc je pouze doplňující vzhledem k pomoci, kterou regionům poskytují strukturální fondy (Mzp, 2012).

Existuje celá řada dalších fondů, které přispívají k prosperitě regionů, může to být např. **Evropský zemědělský záruční fond** (*European Agricultural Guarantee Fund*, EAGGF), který slouží k financování tržních a dalších opatření, nebo také **Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova** (*European Agricultural Fund for Rural Development*, EAFRD), který má na starost financování programů rozvoje venkova. V určitém směru, důležitou roli hraje také **Evropský rybářský fond** (*European Fisheries Fund*, EFF), což je finanční nástroj na podporu rybolovu, který podporuje projekty vedoucí k vyšší konkurenceschopnosti a ochraně životního prostředí. No a v neposlední řadě stojí za zmínění **komunitární programy**, které na rozdíl od strukturálních fondů neposkytují peníze pro členské státy, ale pro konkrétní program.

2.3.7 Evropská územní spolupráce

Iniciativa EU Interreg III z programovacího období 2000 – 2006 dala základ novému cíli politiky hospodářské a sociální soudržnosti v programovacím období 2007 – 2013 s názvem **Evropská územní spolupráce** (*European Territorial Cooperation, EUS*), kterou lze najít v Nařízení č. 1082/2006. Tento cíl je realizován prostřednictvím přeshraniční, nadnárodní a meziregionální formy spolupráce a dvou síťových programů: ESPON 2013 (*Monitorovací síť pro evropské územní plánování*) a INTERACT II (*Program pro výměnu zkušeností s přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spoluprací*).

OPPS se týkají vždy hraničních regionů NUTS III (Nomenklatura územních statických jednotek) sousedících s regiony v jiném členském státu. Pro Českou republiku existuje operační program pro přeshraniční spolupráci s Polskem, Saskem, Bavorskem, Rakouskem a Slovenskem.

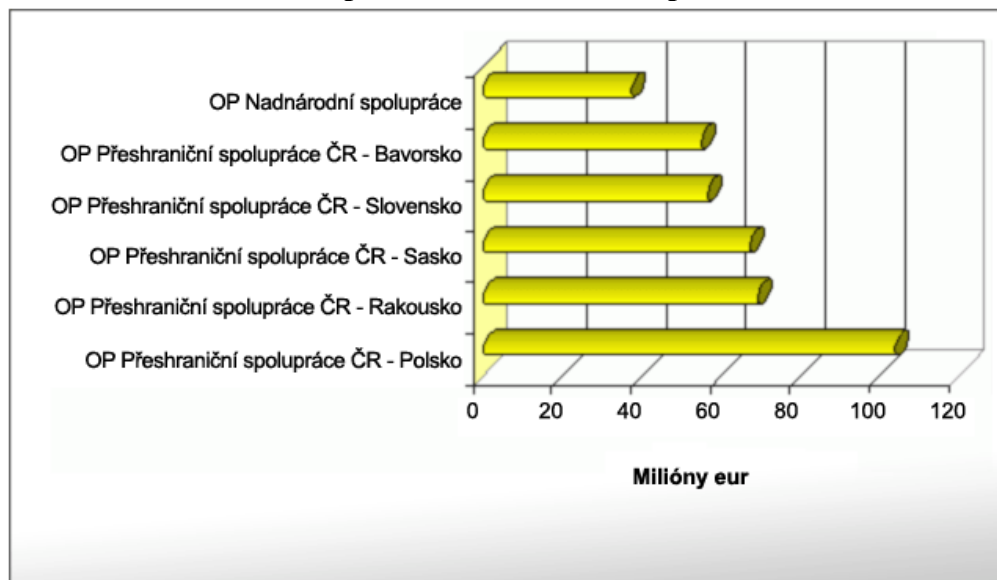
Operační program **Meziregionální spolupráce** je společný pro všechny členské státy EU a také Norsko a Švýcarsko, jejichž síťové programy **ESPON 2013** a **INTERACT II** jsou určeny pro všechny členy EU.

Pro OP **Nadnárodní spolupráce** je EU rozdělena do několika zón. Česká republika patří do zóny Střední Evropa a OP Nadnárodní spolupráce tak sdílíme s Rakouskem, Polskem, částí Německa, Maďarskem, Slovinskem, Slovenskem, částí Itálie a z nečlenských zemí s částí Ukrajiny.

Pro operační programy přeshraniční a Nadnárodní spolupráce je pro ČR z fondů EU vyčleněno **389 milionů €** v programovacím období 2007 – 2013. V případě ostatních programů cíle Evropské územní spolupráce tvoří rozpočet programu příspěvky z fondů EU a zúčastněných států, rozpočet programů je pro všechny členské země společný a nejsou zde určeny alokace fondů EU pro jednotlivé státy. Z fondů Evropské unie je pro OP Meziregionální spolupráce vyčleněno 321,3 milionů €, pro OP ESPON 2013 činí alokace z fondů 34 milionů € a pro OP INTERACT II 34 milióny €.

Na následujícím obrázku č. 2.1 jsou zobrazeny indikativní alokace prostředků z fondů EU pro Českou republiku v cíli EÚS pro operační programy v programovacím období 2007 – 2013, kde existuje rozdělení mezi zúčastněné státy. Z grafu lze vyčíst, že největší alokaci má OPPS ČR – Polsko a naopak nejnižší alokaci má OP Nadnárodní spolupráce.

Obrázek č. 2. 1: Alokace prostředků z fondů EU pro ČR v cíli EUS

Zdroj: MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2012

Operační programy jsou nyní posuzovány Evropskou komisí. **Následující příklady** podporovaných projektů je proto nutné brát jako **nezávazné**, protože **operační programy** ještě **mohou doznat** na základě připomínek Evropské komise **změn**.

OP Přeshraniční spolupráce

Jsou to samostatné dokumenty spravované samostatnými řídicími orgány, zaměřují se na následující témata: společný rozvoj a zlepšení přístupu k informačním a komunikačním technologiím, výstavba a rozvoj hraniční infrastruktury a napojení pohraničí na důležité přeshraniční dopravní osy, spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje, vzdělávání, inovací, kooperace při integraci postižených osob do společnosti, podpora efektivního systému přeshraniční protipožární a protipovodňové ochrany a ochrany před katastrofami, budování čistíren odpadních vod, posílení environmentálního vzdělávání, ochrana a obnova památek, rozvoj cyklistických tras a stezek, hippostezek, turistických a lyžařských stezek a tras, zřizování a činnost turistických informačních center, podpora přeshraniční spolupráce v oblasti rozvoje mezilidských vztahů, společenských, kulturních a volnočasových aktivit apod. Všechny tyto aktivity podporované v rámci OP přeshraniční spolupráce jsou spolufinancovány z ERDF a jedná se o investiční projekty.

OP Mezuregionální spolupráce (INTERREG IVC)

Tento program je zaměřen na spolupráci mezi veřejnými orgány a institucemi s charakterem veřejných orgánů na regionální a místní úrovni. Jeho cílem je výměna a přenos

zkušeností a zajištění společného rozvoje přístupů a nástrojů, které zlepši účinnost politiky regionálního rozvoje. Mezi hlavní oblasti spolupráce patří inovace a znalostní ekonomika, životní prostředí a ochrana před riziky.

Operační program je obsažen **třemi priority**, které jej rozdělují na logické celky specifikující, jaké typy projektů mohou být v rámci příslušné priority podpořeny:

- Inovace a znalostní ekonomika,
- Životní prostředí a ochrana před riziky,
- Technická pomoc.

OP Nadnárodní spolupráce (Central Europe)

OP Nadnárodní spolupráce spadající mezi operační programy v cíli EUS je rozdělen do několika zón. ČR patří do zóny Střední Evropa a OP Nadnárodní spolupráce sdílíme s Rakouskem, Polskem, částí Německa, Maďarskem, Slovinskem, Slovenskem, částí Itálie a z nečlenských zemí s částí Ukrajiny.

Zaměřuje se především na **spolupráci mezi veřejnými orgány a institucemi** s charakterem s cílem **výměny a přenosu zkušeností** především v oblastech inovací, dopravní dostupnosti, životního prostředí a zvyšování atraktivity měst a regionů. Hlavním účelem spolupráce je **zajištění dostupnosti znalostí a nástrojů pro vytváření partnerství**, aby se předešlo zbytečnému opakování činností a objevování již objeveného. Podporováno bude vytváření partnerství a sítí, které přispívají k dosažení konkrétních výstupů a výsledků, které přímo vedou ke konkrétním budoucím iniciativám a investicím.

INTERACT II

Tento program se zaměřuje na šíření znalostí, zkušeností a dalších výstupů programů přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce, také poskytuje prostor pro diskuzi o strategiích přeshraničního a nadnárodního regionálního rozvoje a zajištění přenosu inovací. Cílovými skupinami jsou evropské instituce a orgány zajišťující programy EUS, tj. orgány programů přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráce (např. Řídící orgány, Certifikační orgány, Společné technické sekretariáty).

ESPON 2013

Program ESPON 2013 (European Spatial Planning Observation Network) je výzkumným programem podporující územní plánování a regionální rozvoj. Jeho cílem je poskytování informací, analýz, scénářů, map, databází, indikátorů atd., které přispívají k vyváženému rozvoji regionů či větších územních celků.

Programu mohou využít veřejné organizace i soukromé subjekty jak z členských států Evropské unie, tak i partnerských zemí EU (Norsko, Švýcarsko, Lichtenštejnsko a Island). Na jejich projekty bylo vyčleněno cca 45 mil. EUR, které pokryjí 100% uznatelných nákladů projektu s přispěním členských a partnerských států Evropské unie.

URBACT II

OP URBACT II je programem Iniciativy Evropské komise: „Regiony pro ekonomickou změnu“ pod cílem Evropská územní spolupráce financovaný z ERDF.

Hlavním úkolem tohoto programu v programovacím období 2007 – 2013 je výměna a získávání zkušeností mezi městy členských států EU při přípravě a implementaci projektů týkajících se rozvoje měst a zefektivnění politiky a strategie pro dosažení udržitelného a integrovaného rozvoje měst s ohledem na uplatnění Lisabonské a Gothenburgské strategie (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2012).

Přeshraniční regiony v Evropě se vyznačují různorodostí, co se týče jejich historie, rozlohy, počtu obyvatel, hospodářských parametrů a stupně rozvoje (infrastruktura, vitalita regionálního hospodářství, charakteristika trhu práce atd.). Náměty pro spolupráci se pohybují od podstatných potřeb při zlepšování dopravy a přeshraniční infrastruktury, od společných projektů ke zlepšení stavu životního prostředí nebo zlepšení podnikatelské spolupráce, vzdělávání a výchovy, komunikace a kultury.

Přeshraniční spolupráce je důležitým nástrojem integračního procesu v rámci členských i kandidátských zemí Evropské unie.

3. Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika a situační analýza Euroregionu Praděd

Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika a Polsko (OPPS ČR – Polsko) v období 2007 – 2013 reflektuje dlouhodobou snahu Evropské unie o rozvoj přeshraničních oblastí a odbourávání hranic mezi jednotlivými státy a navazuje na zkušenosti z předchozích programů⁷ realizovaných z prostředků EU. OPPS ČR – Polsko je zaměřen na regionální a místní projekty s přeshraničním významem v oblasti česko – polských hranic. Je zde kladen důraz na skutečné přeshraniční dopady a na prvky sbližování lidí a institucí.

3.1 Charakteristika Operačního programu Přeshraniční spolupráce

OPPS ČR – Polsko se zaměřuje především na **zlepšení dopravní dostupnosti přeshraničního regionu, podporu hospodářské spolupráce, ochranu životního prostředí, podporu rozvoje přeshraniční infrastruktury i služeb cestovního ruchu, podporu vzdělávání, kulturních a společenských aktivit, spolupráci územních samospráv a dalších subjektů na obou stranách hranice.**

OPPS ČR – Polsko je určen v české části pro kraje Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Olomoucký a Moravskoslezský a z polské strany jde o regiony jeleniogórsko-walbrzyského, opolského, rybnicko - jastrzębského a bielsko – bialského (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2012).

V případě OPPS je důležitý přeshraniční **dopad projektu**, kdy přínos z realizace projektu musí mít prokazatelně **pro obě strany hranice**. Také je důležité, aby projekty zahrnovali příjemce z obou zemí, kteří spolupracují nejméně dvěma z těchto následujících způsobů: **společná příprava, společné provádění, společné využívání pracovníků a společné financování.**

O podporu mohou zažádat kraje, obce, svazky obcí, Euroregiony, organizace zřizované státem, kraji a obcemi, nestátní neziskové organizace, vzdělávací a výzkumné instituce, hospodářské komory a další.

Řídícím orgánem programu je *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*, v Polsku zajišťuje činnost *Ministerstvo regionálního rozvoje Polské republiky* (Euroregion Silesia, 2013).

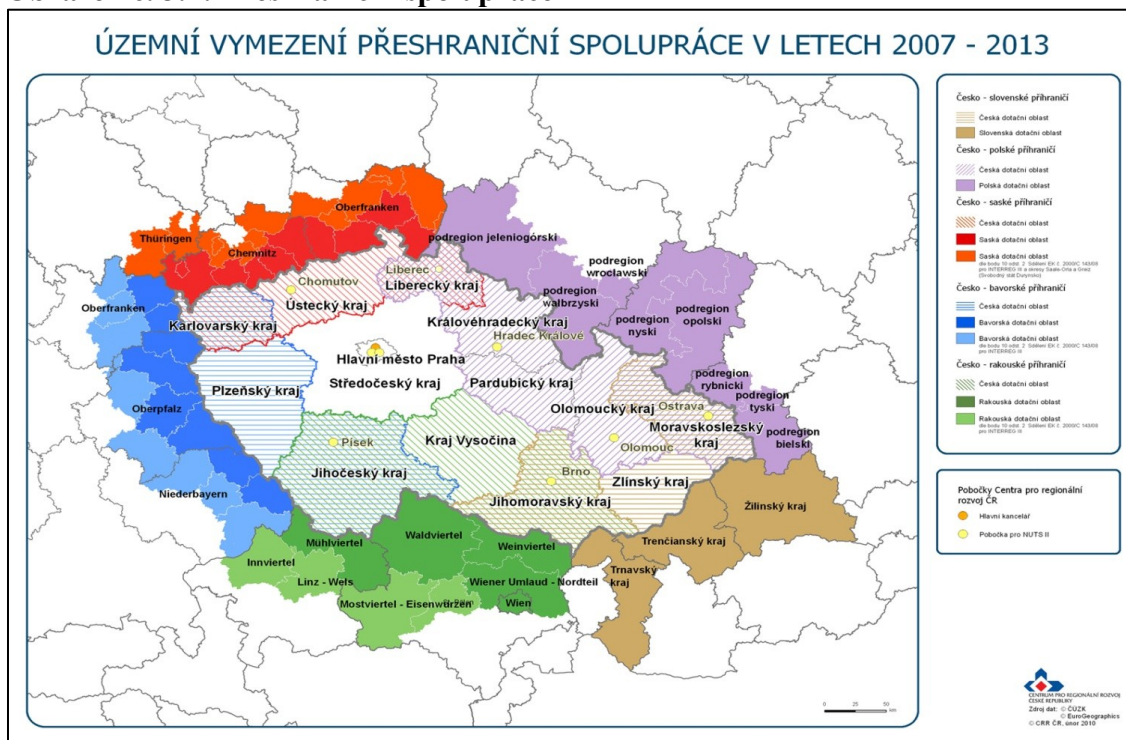
⁷ Jedná se o programy – CREDO, Phare CBC, INTERREG IIIA a Fond mikroprojektů.

OPPS ČR – Polsko se skládá ze čtyř prioritních os: Prioritní osa I – posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik, prioritní osa II – podpora rozvoje podnikatelského prostředí a cestovního ruchu, prioritní osa III – podpora spolupráce místních společenství a prioritní osa IV – technická asistence.

V rámci Cíle Evropská územní spolupráce se v programovacím období 2007-2013 realizuje pět bilaterálních Operačních programů Přeshraniční spolupráce:

- ČR – Sasko
- ČR – Bavorsko
- ČR – Rakousko
- ČR – Slovensko
- ČR – Polsko

Obrázek č. 3.2: Přeshraniční spolupráce

Zdroj: EURACTIV, 2009

Cílem těchto programů je **podpora hospodářské a sociální integrace příhraničních území prostřednictvím odstraňování přetrvávajících bariér a posilování jejich rozvojového potenciálu**. Také jsou posilovány vzájemné hospodářské, společenské a kulturní vztahy, společná péče o přírodní bohatství, budování flexibilního trhu práce a rozvoj cestovního ruchu.

Řídicím orgánem operačních programů přeshraniční spolupráce je Ministerstvo pro místní rozvoj.

Specifickými cíli programů přeshraniční spolupráce jsou:

- rozvoj místního podnikatelského prostředí a rozvoj cestovního ruchu v příhraničí,
- posilování dostupnosti dopravy a informačních a komunikačních sítí,
- ochrana životního prostředí, podpora obnovitelných zdrojů energie, předcházení vzniku ekologických a technologických rizik,
- rozvoj měst a venkova,
- Rozvoj spolupráce, podpora vzdělání, výzkumu a vývoje, kultury, podpora integrace trhu práce a sociálního zařazení a podpora malých místních iniciativ, socioekonomických aktivit s cílem podpořit projekty typu „people to people“ (BusinessInfo, 2012).

3.1.1 Vymezení podporovaného území a jeho charakteristika

Územní vymezení programu

Délka státní hranice ČR s Polskem činí 796 km, což představuje 22,7 % celkové délky polské hranice a asi 33 % celkové délky hranice ČR. Rozloha celé přeshraniční oblasti činí 47 097 km² a z toho česká přeshraniční část zaujímá 23 135 km² a podílí se tak na celkové rozloze státu téměř jednou třetinou (29,2 %) oproti tomu polská část podporovaného území má rozlohu 23 962 km², což je 7,7 % rozlohy celého státu.

Česká část území je vymezena územím krajů (jednotky NUTS III) Libereckého, Královéhradeckého, Pardubického, Olomouckého a Moravskoslezského. Polská část přeshraničních oblastí se skládá z 6 podregionů úrovně NUTS III: jeleniogórský, wałbrzyský, nyský, opolský, rybnický a bielský. Dosavadní přeshraniční spolupráce probíhala na území pszczyńskiego okresu bez evropské podpory z prostředků ERDF, jednotlivé obce z tohoto okresu realizují s českými partnery přeshraniční spolupráci v rámci podepsaných partnerských smluv a tato spolupráce zahrnuje aktivity v oblasti osvěty, kultury a umění, výměny mládeže a sportu. V pszczyńském okrese se projekty realizují v souladu s *čl. 21 Nařízení o ERDF*, který umožňuje přidělit až do 20% příspěvku ERDF na Program, pro území NUTS III, které sousedí se způsobilým územím.

OPPS ČR – Polsko 2007 – 2013 byl připraven v souladu s *Rozhodnutím Komise* ze dne 31. října 2006 upravujícím seznam regionů a území způsobilých pro financování z ERDF v rámci přeshraniční a nadnárodní větve Cíle Evropská územní spolupráce pro období 2007 – 2013 (oznámeným pod dokumentem č. C(2006) 5144) (2006/769/EC). Česko – polské přeshraničí bylo po dlouhá staletí územím s významným kulturním dědictvím, spoluvytvářeným několika etniky, kde docházelo k častým kulturním, politickým a obchodním kontaktům.

Ve 2. polovině 20. století byly kontakty mezi oběma stranami hranice striktně omezeny a v regionu proběhla rozsáhlá migrace obyvatel. Současně byla integrita území oslabena a přímým mezilidským, institucionálním a obchodním kontaktům mezi oběma stranami hranice bránila politika obou států. Kromě toho se v těchto přeshraničních oblastech výrazně odlišovala ekonomicko – sociální struktura.

Po politických změnách na konci 80. let minulého století, kdy demokratický vývoj napomáhal decentralizaci a politice opětovného slučování hraničních oblastí tak, aby byla obnovena některá dřívější spojení a kontakty. Integrační politika se také zaměřuje na překonání hlavních ekonomických, demografických a infrastrukturních problémů, které komplikují rozvoj česko – polského pohraničí.

Významnou součástí procesu integrace a přeshraniční spolupráce bylo především založení euroregionů: Nisa – Nysa (1991, česko – polsko – německý euroregion), Glacensis – Glacensis (1996, největší z česko – polských euroregionů), Pradęd – Pradziad (1997), Silesia – Silesia (1998), Těšínské Slezsko – Śląsk Cieszyński (1998) a Beskydy – Beskidy (2000, česko – polsko – slovenský euroregion).

Mnoho důležitých zkušeností v oblasti přípravy a realizace společných česko – polských projektů bylo získáno především prostřednictvím dříve realizovaných programů, tj. programu CREDO, Phare CBC, Iniciativou Společenství INTERREG IIIA Česká republika – Polsko 2004 – 2006 a Fondu mikroprojektů, který byl realizovaný jak v rámci Phare CBC, tak také v INTERREGu IIIA. Všechny tyto programy mají významný podíl v rozvoji evropské přeshraniční spolupráce.

V roce 2005 započaly obecné přípravy na nové programovací období 2007 – 2013, ve kterém se z původní Iniciativy Společenství INTERREG stává hlavní program strukturálních fondů, tzv. Cíl 3 Politiky soudržnosti EU, nazvaný Evropská územní spolupráce. Obdobně jako u Iniciativy Společenství INTERREG III, je i Evropská územní spolupráce zaměřena na

podporu přeshraniční, nadnárodní a meziregionální územní spolupráce (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2012).

Charakteristika podporovaného území

Demografický vývoj – v česko – polské přeshraniční oblasti žilo v roce 2004 celkem 7,138 mil. obyvatel. Z toho na území české části žilo celkem 3,373 mil. obyvatel, což představuje jednu třetinu obyvatel ČR. Na polském území přeshraniční oblasti žilo 3,765 mil. obyvatel a to je zhruba 9,9 % obyvatel Polska. V celé česko – polské přeshraniční oblasti se snižuje počet obyvatel, tento pokles je způsoben záporným přirozeným přírůstkem a migrací obyvatel, tedy vystěhováním z tohoto přeshraničního regionu. V demografické struktuře pohraničí je patrný trend růstu počtu starších obyvatel v ekonomicky poproduktivním věku. Hustota zalidnění celé oblasti činí 151 obyv./km² a je výrazně vyšší než průměr EU (114 obyv./km²). Hustota obyvatel v české části dosahuje v průměru 145,8 obyv./km², což je o 9,5 % vyšší hodnota, než je průměr v ČR (130 obyv./km²). Na polské straně je hustota zalidnění výrazně vyšší než celostátní průměr a činí 157,1 obyv./km² oproti celonárodnímu ukazateli 122 obyv./km².

Sídelní struktura – česko – polská přeshraniční oblast je charakteristická rozdrobenou sídelní strukturou, vysokým počtem obcí na české straně území a koncentrovanější sídelní strukturou na polské straně. Hustá síť malých a středních měst nevytváří zrovna nejvhodnější podmínky pro vznik silnějších rozvojových center, která by se mohla stát klíčovými póly rozvoje regionů. Periferní pohraniční regiony nacházíme převážně v hornatých oblastech. Odlehlost těchto území od regionálních center a zároveň složitá dopravní dostupnost se podílí na setrvávání vysoké míry nezaměstnanosti a oslabení ekonomických aktivit, které nejsou zcela kompenzovány příjmy z cestovního ruchu. Největším městem v podporovaném území je Ostrava, která převyšuje hranici 300 tis. obyvatel.

Rozvoj místních společenství – k tradicím česko – polského přeshraničí patří obnovená činnost dobrovolných občanských aktivit, kulturních spolků a sdružení. Jejichž impulsy ke spolupráci v této oblasti přicházejí zejména z iniciativy obyvatel, občanských sdružení, ale také škol, středisek pro volný čas, které zahrnují nepřeberné množství přeshraničních aktivit. Spolupráce se zaměřuje také na účast veřejnosti a občanských organizací na rozvoji měst, obcí a krajů, na místní udržitelný rozvoj, vzdělávání, podporu a posilování nestátních neziskových organizací. Přeshraniční charakter mají např. tradiční mezinárodní filmové, divadelní a hudební festivaly.

Důležitou formu oboustranné spolupráce na česko – polské hranici představují euroregiony, které podporují ideu přeshraniční spolupráce a evropské jednoty ve snaze sblížit a rozvíjet místní komunity na obou stranách hranice. Hlavním úkolem euroregionů zůstává sblížování a integrace na principech subsidiarity v rámci EÚS mezi ČR a Polskem.

Nezaměstnanost a trh práce – v průběhu transformace poklesl počet pracovních míst na celém území česko – polského přeshraničí především v těžkém a těžebním průmyslu. Růst nezaměstnanosti je také zapříčiněn likvidací významné části lehkého, zpracovatelského, zemědělsko-potravinářského a elektro – strojírenského průmyslu a transformace v oblasti vlastnických vztahů v zemědělství. Míra nezaměstnanosti pro celou Českou republiku činila 7,2 %, pro Polsko 10,6 % a průměr pro EU byl 10,9%⁸. V posledních letech přetrvává vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných, tj. lidí, kteří jsou bez práce více než jeden rok. Z důvodu složité situace na trhu práce v polské části přeshraničí odchází velké množství pracovníků do vnitrozemí a zahraničí. Vysoká míra nezaměstnanosti ukazuje především na nízké využívání místních zdrojů pracovních sil. Růst zaměstnanosti proto může být ovlivněn rozvojem drobných, malých a středních podniků a využití příležitostí, které přináší rozvoj znalostní společnosti.

Vzdělávání – kvalita, zaměření systému vzdělávání a nepříznivá vzdělanostní struktura obyvatel v česko – polské přeshraniční oblasti jsou faktory přispívající k nezaměstnanosti. Nejčastěji jsou totiž nezaměstnané osoby se základním vzděláním nebo osoby vyučené (bez maturity), jejichž pozice na trhu práce se neustále zhoršuje. Celková úroveň dosaženého vzdělání obyvatel v přeshraničním regionu se postupně zlepšuje, výrazně je to vidět především u mladé generace, která si více uvědomuje důležitost vzdělání. Vážným problémem celého vzdělávacího systému v česko – polské přeshraniční oblasti je výrazný nesoulad mezi poptávkou na trhu práce a učebními i studijními obory, což se projevuje především nedostatkem osob s technickým vzděláním na všech úrovních. Studenti preferují spíše společenské a humanitní obory, význam technických a přírodovědně zaměřených oborů spojených s rozvojem inovací a moderních technologií není dostatečně zdůrazňován. Podíl absolventů těchto oborů je zhruba třetinový což je poměrně nedostatečné. Vzdělávání a celoživotní učení zahrnující zlepšení jazykových znalostí a schopností využívat informační a komunikační technologie, jsou předpokladem pro uplatnění ve znalostní společnosti. Celoživotní učení by mělo být sladěno s budoucími požadavky trhu práce, jenže je spíše

⁸ Údaje z února 2013

nedostatečně rozvinuté a není přizpůsobeno potřebám a možnostem ekonomicky aktivních obyvatel a potřebám zaměstnavatelů.

Postupně se zlepšuje vzdělávací potenciál vysokého školství v česko – polské přeshraniční oblasti. Na české straně působí 11 vysokých škol české straně a 20 na polské straně (včetně vyšších odborných škol) (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2012).

3.1.2 Cíle a strategie OPPS ČR – Polsko

V podporovaném česko – polském území přetrvávají bariéry, které zpomalují socioekonomickou přeměnu regionu, omezují využívání místního potenciálu a snižují atraktivitu regionu pro zahraniční investory a návštěvníky, a proto rozvojová strategie česko-polského příhraničí je zaměřena na odstranění existujících bariér, které oslabují konkurenceschopnost příhraničí a brání integraci území z hlediska ekonomického i sociálního. Je zacílena na zvýšení atraktivity území pro místní i vnější investory, pro obyvatele a návštěvníky. Také se snaží o využití příležitostí vyplývajících ze zapojení podporovaného území do evropské ekonomiky a prohlubování evropské integrace. Konkurenceschopnosti a schopnosti dosáhnout udržitelného růstu je možné dosáhnout kombinací vnitřních a vnějších faktorů (schopnosti eliminovat vnitřní bariéry a slabá místa a efektivně využít příležitostí vyplývajících ze zapojení podporovaného území do EU. Faktory konkurenceschopnosti česko – polského přeshraničí jsou:

- a) **Atraktivní prostředí** – posilování dostupnosti území, ochrana a zlepšování životní prostředí, péče a využívání krajinného potenciálu, prevence a řešení rizik pro udržení či zlepšení kvality života místního obyvatelstva, rozvoj nezbytné environmentální infrastruktury, podpora udržitelného rozvoje venkovských oblastí, zlepšující atraktivitu území pro obyvatele i návštěvníky a další.
- b) **Konkurenceschopná ekonomika** – otevřené a stimulující podnikatelské prostředí (bez bariér přeshraničního obchodu, moderní systém výzkumu a vývoje a inovačních aktivit, jehož výstupy jsou využívány podnikatelské sféře, uplatnění progresivních technologií a moderních forem řízení pro růst produktivity a další.
- c) **Otevřená, flexibilní a soudržná společenství** – inkluzivní a pružný trh práce s kvalifikovanou, flexibilní a zdravou pracovní silou, který je schopen využívat příležitostí vytvářených v integrované Evropě. Společenství, která usilují o prevenci vnitřních problémů a rizik a dokážou je aktivně řešit, která garantují rovnost příležitostí (zabraňuje sociálnímu vyloučení) a společenství, která podporují

přeshraniční vzájemnost a dlouhodobou spolupráci v sociální, zdravotní a kulturní oblasti, a která sdílí zkušenosti se správou veřejných záležitostí a koordinují aktivity při zajišťování veřejných služeb a infrastruktury v česko-polském příhraničí a další.

OPPS ČR – Polsko bude při své realizaci respektovat strategický přístup ke strukturálním fondům a jeho řízení přispěje k realizaci klíčových projektů a na základě těchto zjištění formuluje globální cíl, který zní: Podpora socio – ekonomického rozvoje území česko – polského příhraničí posilováním jeho konkurenceschopnosti a soudržnosti a propagací partnerské spolupráce jeho obyvatel.

Další možnost rozvoje česko – polského příhraničí a možnost využití příležitostí vyplývajících z jeho zeměpisné polohy ve středu Evropy je podmíněn zlepšením dopravní dostupnosti tohoto území, který bude uskutečněn prostřednictvím rozvoje a modernizace stávající infrastruktury příhraničního významu. Přes postupné zlepšování v česko-polské příhraniční oblasti není stále tento stav infrastruktury uspokojující. Důležitá je také modernizace a další výstavba přeshraničních dopravních propojení. S ohledem na přírodní podmínky území je také důležité zlepšit dostupnost odlehlých horských a těžce dostupných oblastí. Česko – polské příhraničí je také atraktivní díky svému přírodnímu a krajinnému bohatství. I tak je zlepšení a ochrana životního prostředí v tomto příhraničním území nezbytná. Kvalitní stav životního prostředí je také podmínkou pro realizaci některých hospodářských aktivit a umístění investic. Zároveň přispívá k dalšímu rozvoji cestovního ruchu. Další rozvoj a zdokonalování spolupráce záchranných služeb je nezbytný pro zajištění příslušné bezpečnosti na území česko – polského území (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2012).

OPPS ČR – Polsko obsahuje 4 prioritní osy, které rozdělují operační program na logické celky, a ty jsou dále konkretizovány prostřednictvím tzv. oblastí podpory, které vymezují, jaké typy projektů mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny. Operační programy jsou nyní posuzovány Evropskou komisí.

Prioritní osy programu:

Prioritní osa I. Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik

Prioritní osa II. Podpora rozvoje podnikatelského prostředí a cestovního ruchu

Prioritní osa III. Podpora spolupráce místních společenství

Prioritní osa IV. Technická asistence

Na prioritní osu 1 je z fondů EU vyčleněno 70,2 mil. €, tj. 32,0 % OPPS ČR – Polsko

Patří zde například modernizace a rozvoj dopravní infrastruktury lokálního a regionálního významu v příhraničí, rozvoj informačních a komunikačních technologií v dopravě, podpora veřejné dopravy infrastruktura pro zásobování vodou, čistírny odpadních vod a kanalizace, nakládání s odpady, péče o přírodu a krajinu, podpora rozvoje záchranných služeb, předcházení environmentálním a technologickým rizikům, zásobování energiemi a podpora využívání obnovitelných zdrojů energií, podpora aktivit spojených s monitoringem a řešením rizik životního prostředí a další.

Na prioritní osu 2 je z fondů EU vyčleněno 79,0 mil. €, tj. 36,0 % OP ČR – Polsko

Např. spolupráce hospodářských komor, podnikatelských svazů, spolupráce v poradenství pro podniky, spolupráce ve výzkumu, vývoji a transferu know-how technologií pro malé a střední podniky, podpora přeshraniční obchodní výměny, spolupráce mezi subjekty trhu práce, spolupráce ve vzdělávání, ochrana a obnova kulturního a přírodního bohatství, rozvoj cyklistických tras a stezek, hippostezek, turistických a lyžařských stezek a tras, zlepšení vybavenosti pro volnočasové aktivity, zřizování a činnost turistických informačních center, tvorba nových produktů cestovního ruchu a jejich propagace a další.

Na prioritní osu 3 je z fondů EU vyčleněno 57,1 mil. €, tj. 26,0 % OP ČR – Polsko

Např. spolupráce územních samospráv, jimi zřízených organizací, NGO a subjektů poskytujících veřejné služby, přeshraniční spolupráce při rozvoji území, podpora společných kulturních a společenských projektů včetně podpory nezbytné doprovodné infrastruktury pro realizaci těchto projektů, fond mikroprojektů a další.

Na prioritní osu 4 je z fondů EU vyčleněno 13,2 mil. €, tj. 6,0 % OP ČR – Polsko

Financování aktivit spojených s řízením programu, např. platy pracovníků zapojených do řízení OP ČR – Polsko, výběr projektů, propagace programu monitoring projektů a programu, zpracování studií a analýz, poskytování informací a podpory žadatelům, pořádání školení/seminářů pro potenciální žadatele a další (Královéhradecký kraj, 2013).

3.1.3 Financování OPPS ČR-Polsko

Od roku 1999 poskytuje EU finanční prostředky na rozvoj česko – polského přeshraničí a vzájemné spolupráce. Nejprve to bylo prostřednictvím programu Phare CBC a po vstupu obou zemí do EU v roce 2004 pak zejména Iniciativa INTERREG IIIA, která dala základ novému samotnému cíli politiky hospodářské a sociální soudržnosti s názvem Cíl 3 - Evropská územní spolupráce pro období 2007 – 2013. Cíl Evropská územní spolupráce je naplňován prostřednictvím přeshraniční, nadnárodní a meziregionální formy spolupráce a je pro něj z fondů EU vyčleněno 219,46 mil. €, které mají být z českých a polských národních veřejných zdrojů doplněny o 38,73 mil. €. Pro českou stranu je z fondů EU plánováno 103,68 mil. € (cca 2,92 mld. Kč)⁹, což činí přibližně 0,39% veškerých prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku (Královéhradecký kraj, 2008).

V následující tabulce č. 3.1 se nachází prioritní osy programu včetně jejich alokace z fondů EU a zaměření.

Tabulka č. 3.1: Prioritní osy programu a jejich alokace

Název prioritní osy	Alokace z fondů EU (v EUR)	%	Zaměření
Prioritní osa I	70,2 mil.	32,0	Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik
Prioritní osa II	79,0 mil.	36,0	Podpora rozvoje podnikatelského prostředí a cestovního ruchu
Prioritní osa III	57,1 mil.	26,0	Podpora spolupráce místních společenství
Prioritní osa IV	13,2 mil.	6,0	Technická asistence

Zdroj: EUROREGION SILESIA; vlastní zpracování, 2013

V další tabulce č. 3.2 se nachází finanční zdroje programu pro českou i polskou část. Je z ní patrné, že Polsko má větší alokaci, důvodem bude větší rozloha, počet obyvatel i počet realizovaných projektů.

Tabulka č. 3.1: Finanční zdroje programu

Národní alokace	Výše alokace
Česká strana	103 680 000 EUR
Polská strana	115 779 344 EUR
Celkem	219 459 344 EUR

Zdroj: EUROREGION SILESIA; vlastní zpracování, 2013

⁹ Všechny ceny jsou roku 2004

Ukazatele projektu

Monitorování Programu je založeno na kvantifikovaných ukazatelích. Ukazatele jsou stanoveny podle metodiky zpracované Evropskou Komisí se zřetelem na specifické rysy Programu. Při výběru ukazatelů bylo využito číselníků ukazatelů a ukazatele jsou maximálně zjednodušeny pro zachování stálé pružnosti a komplexnosti pro jednotlivé prioritní osy. Hodnoty ukazatelů jsou stanoveny pro celé programovací období v našem případě se jedná o období 2007 – 2013. Naplňování ukazatelů v jednotlivých letech bude zveřejněné v Ročních zprávách. Pro monitorování na úrovni Programu je použito následujících ukazatelů:

Ukazatele na úrovni Programu:

- počet projektů přeshraničního významu, splňující dvě ze čtyř kritérií spolupráce dle čl. 19 Nařízení o ERDF,
- počet projektů přeshraničního významu, splňující tři ze čtyř kritérií spolupráce dle čl. 19 Nařízení o ERDF,
- počet projektů přeshraničního významu splňující všechna čtyři kritéria spolupráce dle čl. 19 Nařízení o ERDF.

Každá prioritní osa má své konkrétní ukazatele na úrovni prioritních os.

Implementace programu

Pro řízení a provádění Programu je vytvořena společná organizační struktura. Jejimi nosnými články jsou:

Společný Řídící orgán – členské státy se dohodly, že společný Řídící orgán (ŘO) Programu má sídlo na území České republiky a plněním funkce je pověřeno Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR ČR). Tento orgán je zodpovědný především za zajištění, aby projekty byly vybírány na základě kritérií Programu a po celou dobu provádění zůstávaly v souladu s platnými předpisy Společenství a vnitrostátními předpisy. Důležité je právní navázání prostředků ERDF s Vedoucím partnerem projektu. Dále program zajišťuje ověření, zda byly spolufinancované produkty dodány a služby poskytnuty a zda byly výdaje na operace vykázané příjemci skutečně vynaloženy a zda jsou v souladu s předpisy EU a vnitrostátními předpisy. Zajištění existence systému pro záznam a uchovávání účetních záznamů v elektronické podobě pro každý projekt v rámci Programu a shromažďování údajů o provádění nezbytných pro finanční řízení, monitorování, ověřování, audit a hodnocení. Také zajišťuje provádění hodnocení Programu a nastavení postupů pro zajištění uchování dokumentů, zejména pro potřeby auditů a zajištění, aby PCO obdržel pro účely certifikace

všechny nezbytné informace o postupech a ověřeních prováděných v souvislosti s výdaji. V neposlední řadě se zabývá řešením a šetřením nesrovnalostí a další. Součinnost při provádění těchto činností z polské strany zajišťuje Ministerstvo regionálního rozvoje Polské republiky jako **Národní orgán**.

Společný Certifikační orgán – členské státy se dohodly, že společný Certifikační orgán (SCO) Programu má také sídlo na území České republiky. Výkonem funkce je pověřeno Ministerstvo financí ČR (MF ČR) a rozhodnutím MF ČR je výkonem SCO pověřen odbor Národní fond. Tento program je zodpovědný za správu prostředků poskytnutých z ERDF na společném účtu zřízeném u ČNB a vyhotovení a předložení certifikovaných výkazů výdajů a žádostí o platbu EK. Také přijímá platby z Evropské komise a zajišťuje, aby pro účely certifikace obdržel od ŘO náležité informace o postupech a ověřeních prováděných v souvislosti s výdaji uvedenými ve výkazu výdajů. Dále zodpovídá za zohlednění výsledků všech auditů provedených auditním orgánem nebo z jeho pověření pro účely certifikace a zajištění nakládání s neoprávněně využitými prostředky. Má na starosti navrácení nevyužitých prostředků zpět Evropské komisy.

Společný Auditní orgán – Auditnímu orgánu (AO) napomáhá skupina auditorů, skládající se ze zástupců obou členských států Programu, která je vytvořena nejpozději do tří měsíců od přijetí rozhodnutí o schválení Programu, vypracovává si svůj vlastní jednací řád a předsedá jí AO Programu. AO je odpovědný za výkon auditu Programu a zajišťuje ověření účinného fungování řídicího a kontrolního systému Programu a provádění auditů operací na vhodném vzorku pro ověření vykázaných výdajů Programu. AO se nachází na území členského státu, který je v sídle ŘO, tj. na území ČR. Výkonem funkce AO je pověřeno MF ČR. Rozhodnutím MF ČR byl výkonem této funkce pověřen Odbor Auditní orgán - Centrální harmonizační jednotka, který je funkčně nezávislý na ŘO a na PCO. Hlavním úkolem AO je zajišťování provádění auditů za účelem ověření účinného fungování Řídicího a kontrolního systému Programu.

Dalšími subjekty zapojenými v implementační struktuře Programu jsou:

Kontroloři – jsou určeni pro potřebu zajištění správnosti využití prostředků a shody s národními pravidly a pravidly EU v rámci jednotlivých projektů jsou na obou stranách hranice.

Společný technický sekretariát – ŘO Programu, ve shodě s NO, ustavil Společný technický sekretariát (JTS) pro Program ČR-PR, který má své sídlo na české straně. V JTS pracují zaměstnanci z obou států zapojených do Programu, tj. z České republiky a z Polska, v souladu se zásadou rovného zacházení a partnerství. V JTS se používají oba jazyky členských států Programu. Úkolem JTS je napomáhání ŘO, MV (včetně představitelů NO) a AO v oblasti vykonávání jejich činnosti v rámci Programu.

Regionální subjekty - na obou stranách Programu se na některých činnostech podílejí Regionální subjekty (RS), kterými jsou v ČR jednotlivé kraje spadající do podporovaného území a v Polsku maršáلكovské úřady přeshraničních vojvodství. Zástupci českých RS přispívají do Programu zejména prostřednictvím podpory potenciálních žadatelů spočívající zejména v provádění konzultací projektových žádostí s žadateli a účasti na hodnocení projektů. Dále spolupracují s ŘO, dalšími kraji, JTS a partnerskými subjekty zřízenými na polské straně Programu. Funkci RS na polské straně plní příslušné maršáلكovské úřady jednotlivých vojvodství, funkčně pak jako Regionální kontaktní místa Evropské územní spolupráce, která jsou pokračováním Regionálních kontaktních míst zřízených v rámci Programu INTERREG IIIA Česká republika – Polsko (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2012).

3.2 Základní charakteristika Euroregionů v České republice

Česká republika se na počátku 90. let ocitá v situaci, která je typická i pro řadu dalších zemí Střední Evropy. Mění se jejich politická orientace, centrálně plánovaná ekonomika je nahrazována ekonomikou volné soutěže. Území dosud nepropustné dostává nové impulsy pro svůj sociální i ekonomický rozvoj. V kvalitativně novém postavení se ocitají také přeshraniční regiony střeoevropských zemí – hranice mezi jednotlivými státy přestávají být uzavřenými bariérami. I přes všechny tyto nové možnosti, který rozvoj přeshraničních regionů objevuje, nebyla otázkám rozvoje pohraničních regionů v ČR věnována nijak zvlášť velká pozornost. Česká regionální politika soustřeďovala svou podporu v první řadě na strukturálně postižené a hospodářsky slabé regiony a regionům jiným se podpory mohlo dostat až na základě rozhodnutí vlády. První regiony, které vznikaly v našem pohraničí, byly přeshraniční oblasti sousedící s Bavorskem a poté i Saskem a Rakouskem. Kladnou roli v jejich aktivizaci jistě sehrála blízkost ekonomicky silných partnerů po druhé straně hranice, ale i know – how evropského přístupu k řešení problémů pohraničí, kterého se jim přes hranice z Německa a

Rakouska dostalo. Výsledkem navazování přeshraničních kontaktů bylo postupné zřizování euroregionů, jejich zakládání v ČR má obdobné důvody jako v jiných evropských zemích (Böhm, Koukal a Grochalski, 2002)

3.2.1 Přehled euroregionů v ČR

Již od počátku devadesátých let se ČR podílí na přeshraniční spolupráci se zeměmi EU založené na *Chartě příhraničních a hranice přesahujících regionů* v Evropě z roku 1981 a podporované orgány EU. Naše kraje se člení na 86 okresů a obvodů, z nichž zhruba čtvrtina se nachází v pohraničí, v němž existuje celkem 13 euroregionů, jejichž přehled můžeme vidět v následující tabulce (Seidl, 2004). Tyto regiony budou podrobněji charakterizovány v následující části. V tabulce č. 3.3 se nachází přehled euroregionů na územní ČR včetně data vzniku a partnerského státu.

Tabulka č. 2.3: Přehled euroregionů v ČR, včetně dat založení a partnerských států

Euroregion	Datum vzniku	Partnerský stát
Nisa	21.12.1991	Polsko, Německo
Labe	24.6.1992	Německo (Sasko)
Krušnohoří	18.12.1992	Německo (Sasko)
Egrensis	3.2.1993	Německo (Sasko)
Šumava	20.9.1993	Německo, Rakousko
Glacensis	5.12.1996	Polsko
Praděd	2.7.1997	Polsko
Těšínské Slezsko	22.4.1998	Polsko
Silesia	20.9.1998	Polsko
Pomoraví	23.6.1999	Rakousko, Slovensko
Beskydy	9.6.2000	Slovensko, Polsko
Bílé Karpaty	30.7.2000	Slovensko
Silva Nortica	28.5.2002	Rakousko

Zdroj: EUROREGION NISA; vlastní zpracování, 2012

Euroregion Nisa

Euroregion Nisa působí v prostoru tzv. **Trojzemí** tj. hraniční oblast mezi Spolkovou republikou Německou, Českou republikou a Polskou republikou. Trojzemí vzniklo v roce 1991 v květnu na základě iniciační konference "*Dreiländereck*" v Zittau. Spolupráce je založena na zásadách rovnoprávnosti, které vyjadřují "*Evropskou rámcovou úmluvou o spolupráci přesahující hranice mezi územními celky a orgány*", jež byla přijata v roce 1980 Radou Evropy.

Euroregion Nisa představuje dobrovolné zájmové sdružení německých, českých a polských obcí, měst, okresů a dalších samosprávných subjektů a dalších institucí, které působí na daném území. Sdružení nemá vlastní právní subjektivitu. Všechny orgány a grémia Sdružení pracují v rámci právních norem svých zemí.

Euroregion Nisa se snaží o vytvoření společného, rozmanitého prostoru pro příhraniční spolupráci na svém vlastním území. Usiluje o zlepšení výměny informací, přeshraniční komunikace, zpracování a stanovení priorit rozvoje euroregionálního prostoru. Významným rozvojovým cílem je ze všech tří národních členských částí vytvoření „*Společného, integrovaného prázdninového a turistického regionu (TRN) a "Společného plánovacího prostoru ERN"*. Sdružení podporuje v rámci svých možností zájmy obcí, měst, okresů a aktivity jednotlivců, pokud odpovídají cílům rozvoje Euroregionu. Sdružení se snaží o uzavírání mezivládních dohod, které jsou nasměrovány k závazné přeshraniční spolupráci (Euroregion Nisa, 2012). ER Nisa je charakterizován následujícím obrázkem č. 3. 2.

Obrázek č. 3.3: Logo Euroregionu Nisa

Zdroj: EUROREGION NISA, 2012

Euroregion Glacensis

Euroregion Glacensis je největší a nejstarší česko-polský euroregion s nejdelší společnou hranicí, který vznikl v roce 1996 v Hradci Králové a byl založen podpisem smlouvy o vytvoření česko-polského Euroregionu Glacensis. Sídlo sdružení je v Rychnově n. K., kde také působí sekretariát české části Euroregionu a sídlem polského sekretariátu Euroregionu Glacensis je Klodzko. Regionální sdružení **Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska - Euroregion Glacensis a Sdružení měst Kladské oblasti** podporuje ideu transhraniční spolupráce a ideu evropské jednoty, ve snaze o rozvoj přátelských a vzájemně výhodných kontaktů mezi ČR a Polskem, také pečuje o zachování společného kulturního dědictví pohraničních území.

Mezi hlavní cíle euroregionu patří rozvoj spolupráce obou částí euroregionu na základě Evropské charty přeshraničních regionů, koordinace v podobě doporučení a námětů hospodářského, sociálního a kulturního rozvoje dotčeného území a jejich vzájemnost k

programům, které připravují a realizují příslušné orgány příhraničního regionu v Polské republice a České republice. Trvalým úkolem Euroregionu Glacensis zůstává překonávání předsudků a bariér vytvořených v minulém období a napomáhání integraci na principech subsidiarity v rámci procesu Evropské integrace ČR a Polska.

Území Euroregionu zahrnuje v ČR okresy Trutnov, Náchod, Rychnov n. K., Ústí n. O., Svitavy, Chrudim, Pardubice, Hradec Králové, Jičín a části okresů Šumperk a Jeseník o rozloze 1926 km² a v Polsku okresy kłodzki, ząbkowicki, dzierzoniowski, wałbrzyski s rozlohou 2927 km² (Euroregion Glacensis, 2013).

Euroregion Glacensis skládající se z krajů: Královéhradecký, Olomoucký, Pardubický a Dolnoslezského vojvodství je charakterizován následujícím obrázkem č. 3.3.

Obrázek č. 4.3: Logo Euroregionu Glacensis

Zdroj: EUROREGION GLACENSIS, 2013

Euroregion Těšínské Slezsko

Euroregion Těšínské Slezsko – Śląsk Cieszyński je lokalizován na severovýchodě České republiky a jižního Polska, v těsném sousedství se Slovenskem a vznikl smlouvou o vytvoření euroregionu v roce 1998. Rozprostírá se na území v úseku od Hřavy (ČR) a Jaworzynki (PR) po Bohumín (PR) a Chalupki (PR). Přírozenou osu tvoří řeka Olše a centrem jsou pak hraniční města Český Těšín a Cieszyn. Euroregionem prochází hlavní komunikační tah, který spojuje severní a jižní Evropu. Na jeho území se nachází největší hraniční přechod mezi Českou republikou a Polskem: Český Těšín – Cieszyn. Podstatným elementem spolupráce jsou ideální podmínky pro spolupráci, která vychází z blízkosti a dosažitelnosti obou partnerů.

Z hlediska státní správy Euroregion zahrnuje v ČR okres Karviná a přeshraniční část okresu Frýdek Místek, v Polsku přeshraniční část Slezského vojvodství (Euroregion Těšínské slezsko, 2013). Euroregion Těšínské Slezsko charakterizuje obrázek č. 3.4.

Obrázek č. 3.5: Euroregion Těšínské Slezsko

Zdroj: EUROREGION TĚŠÍNSKÉ SLEZSKO, 2013

Euroregion Silesia – CZ

Euroregion Silesia je smlouvou o spolupráci mezi polským Sdružením obcí povodí Horní Odry a Regionálním sdružením pro česko-polskou spolupráci Opavské Slezsko, dnes Euroregionem Silesia – CZ. Jedná se tedy o Euroregionu Silesia, je nutné vždy mít na mysli obě tato sdružení se všemi jejich členy. Samotné polské či české sdružení bez vzájemné smlouvy, jejímž cílem je podpora a realizace česko – polské přeshraniční spolupráce.

Zakládajícími členy českého sdružení Euroregion Silesia – CZ byla pouze dvě města, a to Krnov a Opava, zastupitelstva těchto měst podepsali dne 7. července 1998 v Opavě smlouvu o založení „*Regionálního sdružení pro česko-polskou spolupráci Opavské Slezsko*“ se sídlem v Opavě. Právě spolupráce mezi Opavou a Krnovem dala impuls dalším městům a obcím k navázání vzájemné spolupráci. V únoru 1999 na Valné hromadě byli přítomni zástupci nových členů: obce Stěbořice, Sudice a Úvalno a města Nový Jičín. Působnost euroregionu se rozšířila i na území okresu Nový Jičín a zároveň i na území severní Moravy. Už dva roky po založení mělo regionální sdružení 22 členů z řad obcí a měst. Členem sdružení se staly obce mikroregionu s názvem *Matice Slezská* v r. 2001. O rok později mělo sdružení už 58 členů obcí a měst. Během dalších let se členská základna rozšiřovala o jednotlivé členy a některé obce ze sdružení naopak vystoupily. Zde si můžeme uvést jako příklad některé obce z okresu Bruntál. Některé obce z okresu Bruntál, byly členy jak Euroregionu Praděd tak také Euroregionu Silesia. Po několika letech se rozhodli, že budou členem pouze jednoho euroregionu.

Jelikož stanovy regionálního sdružení již od počátku umožňovaly v podobě přidruženého členství zapojení i jiných subjektů než pouze obcí a měst, prvními přidruženými členy se na jaře 1999 staly *Slezská univerzita v Opavě* a *Hospodářská komora Opava*. V roce 2000 se pak dalším přidruženým členem stala *Matice slezská*, významná kulturně-osvětová organizace s historií sahající až do roku 1871. V roce 2002 se sdružení pokusilo rozšířit svou základnu o dalšího přidruženého člena - Moravskoslezský kraj. Protože se ale na území

Moravskoslezského kraje nacházejí další 3 euroregiony (Těšínské Slezsko, Beskydy a část Euroregionu Praděd), kraj nabídku sdružení na členství nepřijal, protože tímto členstvím by tak vznikl nerovný vztah k euroregionům na území kraje. Vztahy kraje s Euroregionem Silesia toto rozhodnutí však nenarušilo a v průběhu let se rozvinula dobrá vzájemná spolupráce. Toto rozhodnutí nenarušilo ani další snahy sdružení o rozšíření přidružené členské základny, které nyní nově směřují k vysokým školám na území euroregionu (Euroregion Silesia, 2012). Euroregion Silesia je charakterizován následujícím obrázkem.

Obrázek č. 3.6: Logo Euroregionu Silesia

Zdroj: EUROREGION SILESIA, 2013

Euroregion Beskydy

Euroregion Beskydy leží v pohraniční oblasti severovýchodní části České republiky, severozápadní části Slovenské republiky a jižní části Polska. Centry euroregionu jsou na české straně město Frýdek Místek, na polské straně Bielsko – Biala a na slovenské straně Žilina. Euroregionem prochází hlavní silniční a železniční tah spojující severní, jižní a východní Evropu. Euroregion Beskydy vznikl dne 18. února 2000 v Rajczy (Polsko), kde byla podepsaná smlouva o slovensko – polském spoločenství pod názvem euroregion Beskydy mezi združeními region Beskydy se sídlem v Žiline a region Beskidy se sídlem v Bielsku – Biala. Po vzájemné dohodě, dne 9. června 2000 byla ve Frýdku Místku podepsaná nová smlouva o slovensko – polsko-české spolupráci pod názvem euroregion Beskydy se sdružením region Beskydy se sídlem ve Frýdku Místku. Hlavní výhodou takhle vzniklého euroregionu je to, že zástupci všech tří beskydských regionů teď mohou žádat Evropskou unii o peníze na společné projekty.

Z hlediska státní správy zahrnuje Euroregion v České republice okres Frýdek Místek, příhraniční část okresu Karviná, v Polsku vojvodství Bielsko – Biala a na Slovensku města a obce Žilinského kraje. Rozloha území na české straně činí cca 605 km² a sahá až po města Havířov, Ostrava Příbor, Frenštát pod Radhoštěm (Region Beskydy, 2013). Euroregion Beskydy je charakterizován následujícím obrázkem.

Obrázek č. 3.7: Logo Euroregion Beskydy

Zdroje: REGION BESKYDY, 2013

3.2.2 Spolupráce česko – polských euroregionů

Euroregiony spolu úzce spolupracují. Jejich vzájemná spolupráce probíhá prostřednictvím tří organizací a je to Česko – polská mezivládní komise, Evropské seskupení pro územní spolupráci a Asociace evropských hraničních regionů.

1) Česko – polská mezivládní komise

Česko – polská mezivládní komise pro přeshraniční spolupráci byla ustavena na základě dohody, která byla uzavřena mezi vládami obou zemí v září 1994 (*Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Polské republiky o přeshraniční spolupráci*). Hlavním úkolem mezivládní komise je stanovení směrů a forem přeshraniční spolupráce, zkoumání problémů ztěžujících tuto spolupráci a zpracovávání určitých doporučení, které vedou k odstranění těchto problémů. V rámci komise pracuje dvanáct pracovních skupin a podskupin, které jsou zaměřené na jednotlivé oblasti činnosti. V některých skupinách má své zastoupení také Euroregion Praděd (Euroregion Praděd, 2013).

2) Evropské seskupení pro územní spolupráci

Členské státy EU se potýkaly se závažnými potížemi, se kterými se regionální a místní orgány setkávaly při provádění a správě činností přeshraniční, nadnárodní a mezinárodní spolupráce v rámci rozdílných vnitrostátních právních předpisů a postupů, z toho důvodu bylo nutné přijmout na úrovni EU opatření zaměřená na odstranění těchto potíží.

Harmonický rozvoj celého území EU a posílení hospodářské, sociální a územní soudržnosti vyžaduje posílení přeshraniční spolupráce a také přijetí opatření, která jsou potřebná pro zlepšení podmínek jejího provádění.

Aby se překonaly překážky, které brání přeshraniční spolupráci, bylo potřeba vytvořit nástroj pro spolupráci na úrovni EU, který umožní vytvořit spolupracující sdružení s právní subjektivitou zvané *evropské seskupení pro územní spolupráci* (ESÚS).

3) Asociace evropských hraničních regionů (AEBR)

Návrh založit evropskou asociaci nebo sdružení hraničních regionů byl vznesen v roce 1965 na *Mezinárodní konferenci regionálního plánování v Basileji*. Po intenzivních přípravných pracích založilo deset hraničních regionů 17. - 18. června 1971 na zámku *Anholt* Stálou konferenci evropských hraničních regionů, které přijala jméno *Asociace evropských hraničních regionů (Association of European Border Regions, AEBR)*.

Nejdůležitějším partnerem AEBR byla v 70. a 80. letech 20. století *Rada Evropy*. Silné kontakty vybudovala rovněž s *Evropskou komisí, Evropským parlamentem, Radou evropských obcí a regionů (CEMR) a samotnými hraničními regiony*.

Asociace evropských hraničních regionů je registrovanou asociací se sídlem v *Gronau ve Spolkové republice Německo*. Od svého založení v roce 1971 se postupně rozrůstala a v současnosti zastupuje více než 170 hraničních regionů po celé Evropě. Cíle a úkoly AEBR popisují stanovy, které byly přijaté 25. listopadu 1994 v italském *Terstu*. Tyto stanovy určují povahu a formu spolupráce mezi evropskými hraničními a přeshraničními regiony sdruženými v AEBR. Asociace pracuje pro evropské hraniční a přeshraniční regiony a k jejím hlavním cílům patří zejména podporovat a koordinovat vzájemnou spolupráci regionů v rámci Evropy, propagovat výměnu zkušeností a informací s ohledem na společné zájmy v oblasti přeshraniční spolupráce a zastupovat tyto společné zájmy při jednání s parlamenty, orgány, úřady a institucemi států a nadnárodních organizací.

Práce AEBR zahrnuje následující úkoly:

- realizaci programů a projektů, žádostí o financování a administrativu s tím spojenou,
- organizaci akcí zaměřených na přeshraniční problematiku,
- pomoc s řešením přeshraničních problémů a podporu speciálně zaměřených aktivit,
- přípravu a realizaci společných opatření,
- rozvoj Centra pro evropské hraniční a příhraniční regiony a úzkou spolupráci s Evropskou unií a Radou Evropy,
- poskytování informací o přeshraniční problematice evropským politikům veřejnosti.

V rámci AEBR je také možné zakládat poradní výbory ze zástupců evropských a politických orgánů, asociací a sociálních skupin. **Euroregion Praděd členem AEBR není.** AEBR se skládá z valné hromady, presidia a generálního sekretáře, má následující funkce:

- valná hromada (nejvyšší orgán asociace)
- presidium
- generální sekretář (Euroregion Praděd, 2013).

4) Projekt EUROREGIO PL – CZ

Tento projekt je realizovaný z OPPS ČR – Polsko 2007 - 2013. Hlavním cílem projektu je prohloubení vzájemné spolupráce a získání nových zkušeností v euroregionech v česko - polském přeshraničí, které jsou základem pro přípravu na budoucí programovací období po roce 2013. Snahou projektu je rovněž definovat problémy, které jsou překážkou pro intenzivnější přeshraniční spolupráci a zvýšit povědomí o možnostech a efektech přeshraniční spolupráce. O tyto cíle se snaží partneři projektu¹⁰. Harmonogram projektu je od ledna 2012 do prosince 2014.

Aktivity projektu:

Aktivity projektu jsou rozděleny do 4 oblastí, za každou aktivitu odpovídá některý z partnerů:

- **Oblast 1: Vzájemné poznávání** - organizace studijních výměnných pobytů pro získání praktických zkušeností s činnostmi jednotlivých euroregionů, kde bude realizováno celkem 6 třídních setkání zástupců jednotlivých euroregionů vždy v každém euroregionu.
- **Oblast 2: Získávání zkušeností v zahraničí** - organizace třech studijních cest do zahraničí, za účelem získání praktických zkušeností s činnostmi vyspělých a rozvinutých euroregionů.
- **Oblast 3: Analýza problémů přeshraniční spolupráce** - zpracování studie mapující problémy v rozvoji přeshraniční spolupráce v různých okruzích jako je např. doprava, Schengen, životní prostředí, zdravotnictví, legislativa, EU programy přeshraniční spolupráce včetně Fondu mikroprojektů, evropská seskupení pro územní spolupráci a následné předložení zpracovaného dokumentu příslušným subjektům s cílem iniciovat odstranění těchto problémů.
- **Oblast 4: Propagace, publicita a zvyšování povědomí o přeshraniční spolupráci** - vytvoření společných webových stránek v pěti jazycích (CZ, PL, EN, DE, FR), kde budou představeny všechny euroregiony česko - polského přeshraničí. Vydání společné publikace a mapy prezentující všechny euroregiony (Euroregion Praděd, 2013).

V následující tabulce č. 3.4 je uvedena alokace prostředků projektu v programovacím období 2007 – 2013. Tzn. celkové výdaje projektu a dotace projektu získané z fondů EU.

¹⁰ Partneři projektu jsou: polská část Euroregionu Silesia (vedoucí partner), česká část Euroregionu Silesia, česká část Euroregionu Nisa, polská část Euroregionu Nisa, česká část Euroregionu Glacensis, polská část Euroregionu Glacensis, česká část Euroregionu Praděd, polská část Euroregionu Praděd, česká část Euroregionu Těšínské Slezsko, polská část Euroregionu Těšínské Slezsko.

Tabulka č. 3.3: Rozpočet projektu

Rozpočet projektu	
Celkové výdaje	345 543 EUR
Dotace	293 710 EUR

Zdroj: EUROREGION PRADĚD; vlastní zpracování, 2013

3.2.3 Podrobná specifikace české části Euroregionu Praděd

Euroregiony vznikl na území, která vykazují určitou kulturní, hospodářskou a mnohdy také historickou spojitost překračující státní hranice České republiky a Polska. Myšlenka založení ER Praděd je tedy založena na poznatku, že sousedící regiony mají obdobné zájmy a problémy, i když patří k různým státům. Prostřednictvím četných přeshraničních projektů dochází k překonávání nevýhody periferního postavení a v neposlední řadě k udržování dobrých sousedských vztahů a ke vzájemnému poznávání obou národů. Důvodem založení ER Praděd bylo bez pochyby také zvyšování životní úrovně obyvatel, zlepšování mezilidských vztahů, rozvoj a zlepšení infrastruktury přesahující hranice, rozvoj turistiky a kultury, zachování a zlepšování životního prostředí a spolupráce v otázkách územního plánování a uspořádání. Euroregion Praděd je dobrovolným sdružením českých a polských spolků a sdružení měst a obcí, které se nacházejí na území okresů Bruntál a Jeseník v ČR a na území jižní části Opolského Slezska (vojvodství Opole) v Polsku. Euroregion Praděd vznikl na základě rámcové smlouvy o vytvoření česko – polského euroregionu, která byla podepsána 2. 7. 1997 a byl pojmenován po nejvyšší hoře Jeseníků – Pradědu (1492 m.n.m.) (Böhm, Koukal a Grochalski, 2002).

Snahy o vzájemnou spolupráci přeshraničních regionů jsou v Polsku uskutečňovány již od počátku 90. let 20. století. Ideu vzájemného přibližování a spolupráce mezi Polskem a Českou republikou v jesenické oblasti přijaly a také první kontakty uskutečnily orgány místních samospráv již v roce 1990. S první iniciativou v tomto směru přišlo vedení města Jeseník, které uspořádalo dne 21. června 1991 konferenci, které se účastnili představitelé měst a obcí jesenického regionu a sousedících měst a obcí opolského a valbříského vojvodství.

Jako jeden z hlavních problémů, které se řešili na konferenci, bylo, že přirozenou spolupráci příhraničního regionu znemožňuje příliš uzavřená hranice a přísné celní předpisy. Tyto překážky je třeba odstraňovat postupným otevíráním nových hraničních přechodů a také přechodů malého pohraničního styku. Ochrana životního prostředí vyžaduje vzájemnou spolupráci na společných projektech. Je nutno navazovat bližší osobní vztahy společností

obývajících obě strany hranice pořádáním a podporou společných akcí v oblasti cestovního ruchu, sportu, kultury a osvěty.

V dalších letech se konala setkání měst a obcí, v průběhu kterých byly přijaty dokumenty jako např. Dohoda o příhraniční spolupráci, Deklarace o vytvoření příhraničního svazu měst a obcí České Republiky a Polska a byla zřízena Polsko – česká komise samospráv pro rozvoj příhraniční spolupráce v regionu jesenicko – niském. A další města se postupně připojovala k partnerské spolupráci. Také státní správa na okresní úrovni se zavázala spolupracovat podpisem Dohody o příhraniční spolupráci ze dne 26. června 1996 (Euroregion Praděd, 2013).

Po dvoustranných kontaktech zástupců municipalit z českých a polských přehraničních oblastí v území okresů Bruntál a Jeseník, iniciovaných podpisem dohody mezi vládami České republiky a Polské republiky a přeshraniční spolupráci z roku 1994, byla dne 2. července 1997 v Jeseníku podepsána rámcová dohoda o vytvoření česko-polského euroregionu, Euroregionu Praděd. Za českou stranu dohodu podepsali předsedové sdružení obcí Bruntalska, Jesenicka, Osoblažska, Rýmařvska a Vrbenska. Za polskou stranu představitelé sdružení rozvoje obcí povodí Osoblahy a turistické unie Země Niské. Bylo dohodnuto, že euroregion nebude mít společné sídlo v rámci svého území. Sídlem české části byl zpočátku Bruntál, od roku 2004 je sídlem Vrbno pod Pradědem. Na polské straně je sídlem Prudnik. Obě části začaly používat společný znak, který byl vytvořen nedlouho po podpisu dohody. Euroregion byl pojmenován po nejvyšší hoře Jeseníků – Pradědu (1492 m.n.m.).

Euroregion Praděd podporuje aktivity v rámci Česko – polské mezivládní komise, Evropského seskupení pro územní spolupráci, Asociace evropských hraničních regionů a Projektu EUROREGIO PL – CZ. Česká část Euroregionu Praděd v loňském roce 2012 realizovala projekt Podpora cestovního ruchu v Euroregionu Praděd, který finančně podpořila Evropská unie prostřednictvím OPPS ČR – Polsko 2007-2013 pro realizaci mikroprojektů. Do projektu se zapojila města Rýmařov, Krnov, Bruntál a Vrbno pod Pradědem, která ve spolupráci s polskými členy ER Praděd společně propagovala turistické možnosti území euroregionu Praděd na osmi veletrzích a výstavách v České republice, na Slovensku a v Polsku. Celkové náklady projektu činily 30 607 EUR, příspěvek EU dosáhl 26 000 EUR. Zbývající prostředky šly z městských rozpočtů zapojených měst a jejich podíly byly odvozené od počtu obyvatel. **Projekt byl spolufinancován z prostředků ERDF.**

Euroregion Praděd se skládá z Olomouckého a Moravskoslezského kraje a Opolského vojvodství. Rozloha celého území Euroregionu Praděd činí 6 058 km² a žije zde 765 000 obyvatel. Délka společné česko – polské hranice je 199,8 km.

Členy polské části tvoří 32 obcí (gmin) a 5 okresů (powiatů), které patří do Opolského vojvodství s celkovou rozlohou cca. 4 158 km² a počtem cca. 632 000 obyvatel.

Českou část tvoří 74 měst a obcí z okresů Jeseník a Bruntál, které se rozkládají na území o velikosti 1 900 km², a žije zde téměř 133 000 obyvatel (Euroregion Praděd, 2013). Členské obce české a polské části viz. příloha č. 1.

ER Praděd je charakterizován následujícím obrázkem č. 3.7.

Obrázek č. 3.8: Logo Euroregionu Praděd

Zdroj: EUROREGION PRADĚD, 2013

Orgány euroregionu

1. Společné orgány obou národních částí:

- a) Parlament euroregionu,
- b) Prezidium euroregionu,

2. Orgány národních částí:

- a) valná hromada národní části euroregionu,
- b) rada národní části euroregionu,
- c) revizní komise,
- d) tajemník,
- e) pracovní skupiny.

Euroregion navenek zastupuje předseda a místopředseda národní části.

Úkoly a cíle Euroregionu Praděd

Euroregion podporuje spolupráci v přeshraničních územích v následujících oblastech:

- a) plánování územního rozvoje,
- b) ochrana životního prostředí,
- c) rozvoj hospodářství, obchodu a služeb,
- d) turistika, sport, rekreace,
- e) osvěta, věda, kultura, umění a ochrana zdraví,
- f) mezilidské vztahy a výměny mládeže,
- g) prevence kriminality,
- h) vzájemná pomoc v případě katastrof a neštěstí,
- i) jiné oblasti společného zájmu (Euroregion Praděd, 2013).

Tato kapitola informuje o fungování euroregionů všeobecně a také více do hloubky vysvětluje činnosti některých euroregionů působících na území ČR. V druhé části kapitoly je podrobně rozebírán Euroregion Praděd a jeho hlavní specifika. Toto téma je zajímavé protože, je dobré vědět, jak přeshraniční spolupráce funguje a jakými činnostmi se zabývá.

4. Analýza čerpání finančních prostředků prostřednictvím Fondu mikroprojektů v Euroregionu Praděd

Fond mikroprojektů je nástroj, jehož hlavním cílem je podpora přímé přeshraniční spolupráci v regionech. Orientuje se především na měkké, neinvestiční projekty, které mají podporovat např. rozvoj vzdělávání, osoby se zdravotním postižením, etnické menšiny, nezaměstnané osoby nebo zvyšování kvalifikace úředníků veřejné správy apod. Zaměřuje se na ně především ESF a po dobu provozu je nezbytné prokázat především jejich finanční udržitelnost. Existují také tvrdé (investiční) projekty¹¹.

4.1 Fond mikroprojektů jako nástroj finanční podpory

Samostatnou oblastí podpory v rámci Priority III Operačního programu pro přeshraniční spolupráci České republiky a Polska (OPPS ČR – Polsko) je Fond mikroprojektů, který navazuje na minulý Fond mikroprojektů programu INTERREG IIIA. Tento fond slouží jako nástroj pro realizaci neinvestičních a malých investičních projektů s finanční podporou ze strany EU v rozmezí 2 000 EUR až 30 000 EUR při maximálních celkových nákladech projektu 60 000 EUR. Funkci Správce Fondu mikroprojektů vykonávají jednotlivé euroregiony. Žadatel podává žádost u příslušného Správce/Administrátora Fondu mikroprojektů podle svého sídla (Euroregion Praděd, 2012).

Vstupem České republiky a Polské republiky do Evropské unie se žadatelům otevřela možnost čerpat finanční prostředky z ERDF v rámci Programu Iniciativy Společenství INTERREG IIIA. V souvislosti s touto iniciativou se jedná o prioritní osy:

- posilování dopravní dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik,
- podpora rozvoje podnikatelského prostředí a cestovního ruchu,
- podpora spolupráce místních společenství.

Díky těmto peněžním prostředkům bylo v letech 2004 – 2008 v české části euroregionu zrealizováno celkem 86 projektů a alokováno cca. 15. mil. Kč. V polské části euroregionu bylo uskutečněno celkem 64 projektů a alokováno cca 2 mil. PLN. Na tento úspěšný program

¹¹Tvrdé projekty – zaměřují se především na projekty v oblasti infrastruktury (stavby dopravní infrastruktury, rekonstrukce kulturních památek, výsadba zeleně nebo rozvoj elektronické veřejné správy apod.), podporuje je především ERDF.

navazuje OPPS ČR - Polsko 2007-2013, ve kterém je pro žadatele mikroprojektů české části Euroregionu Praděd připraveno cca. **3,7 mil. EUR** a pro polské žadatele cca. **4,2 mil. EUR**. Důvodem těchto projektů je předpoklad, že dojde k **rozvoji a prohloubení česko – polské spolupráce a také k realizaci mnohých zajímavých a pro obě strany příznivých aktivit**, jako jsou např. sbližování česko – polského obyvatelstva, rozvoj spolupráce v oblasti sportu, kultury, společné infrastruktury, provádění společných projektů, s cílem minimalizovat náklady a maximalizovat efektivnost

Dotace z ERDF tvoří maximálně 75 % veškerých způsobilých výdajů projektu a platby z ERDF jsou stejně jako u velkých projektů prováděny zpětně, žadatel si musí tedy zajistit předfinancování projektu. Navíc si musí zajistit celý podíl spolufinancování, protože v rámci Fondu nejsou poskytovány dotace ze státního rozpočtu. Proplacení jednotlivých projektů má na starosti administrátor, který zároveň před vyplacením částky podpory provádí prvotní kontrolu projektů.

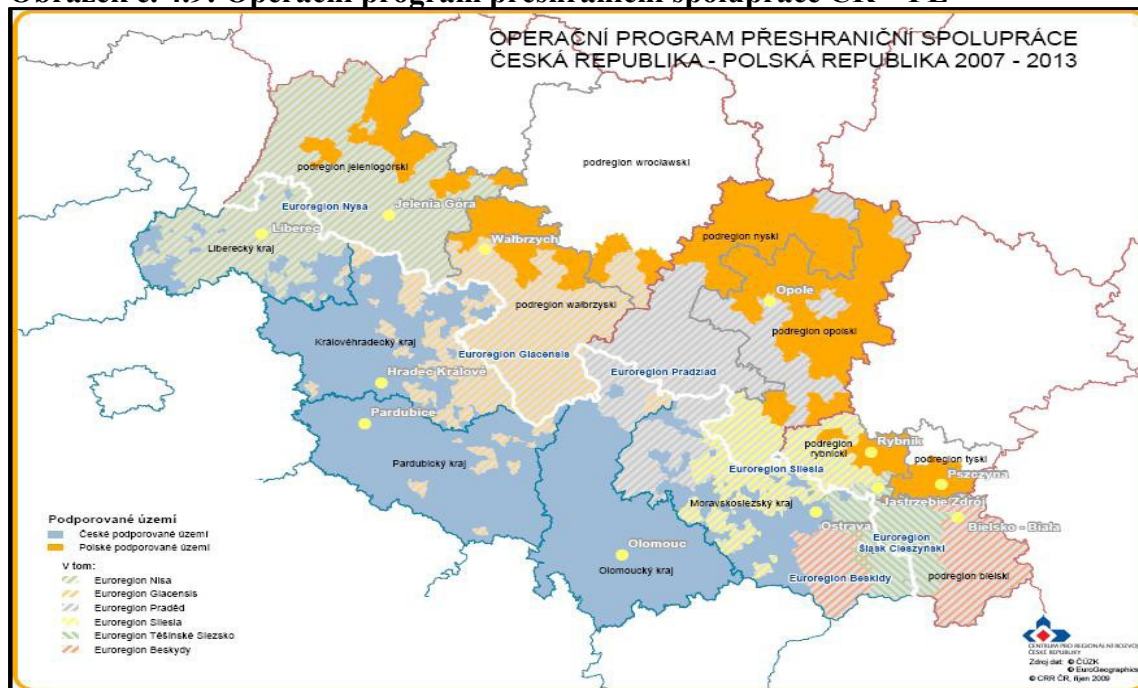
Územní vymezení Fondu mikroprojektů Euroregionu Praděd

Stejně jako v programu INTERREG IIIA ČR - Polsko v období 2004 – 2006 je Fond Euroregionu Praděd v programovacím období 2007 – 2013 vymezen na **české straně okresy Jeseník, Bruntál, Olomouc, Prostějov a Přerov**, na **polské straně pak okresy powiaty (okresy) brzeski (Šlaski), kedziersko – kozielski, kluczborski, krapkowicki, namyslowski, mysli, oleski, opolski, prudnicki, strzelecki a městem Opole** (Euroregion Praděd, 2012).

Fond mikroprojektů je v česko – polské spolupráci realizován v 6 společných euroregionech, jimiž jsou *Nisa, Glacensis, Praděd, Silesia, Těšínské Slezsko a Beskydy*.

Na následujícím obrázku č. 4.1 si lze všimnou vyznačeného území česko – polské spolupráce na území české republiky.

Obrázek č. 4.9: Operační program přeshraniční spolupráce ČR – PL

Zdroj: EUROREGION SILESIA, 2013

Pro společný Fond mikroprojektů je v programu určeno přes 43 mil. EUR. Česko – polské Euroregiony, jsou územně vymezeny a složeny následujících okresů:

Euroregion Nisa - Nysa

- CZ: okresy Česká Lípa, Liberec, Jablonec nad Nisou, Semily
- PL: powiat bolesławiecki, jaworski, jeleniogórski, kamiennogórski, lubański, lwówecki, złotoryjski, město Jelenia Góra

Euroregion Glacensis

- CZ: okresy Jičín, Trutnov, Náchod, Hradec Králové, Rychnov nad Kněžnou, Pardubice, Chrudim, Ústí nad Orlicí, Svitavy, Šumperk
- PL: powiat dzierzoniowski, kłodzki, strzebiński, świdnicki, wałbrzyski, ząbkowicki, město Wałbrzych

Euroregion Pradęd - Pradziad

- CZ: okresy Bruntál, Jeseník, Olomouc, Přerov, Prostějov
- PL: powiat brzeski, kędziersko-kozielski, kluczborski, krapkowicki, namysłowski, nyski, oleski, opolski, prudnicki, strzelecki, město Opole

Euroregion Silesia

- CZ: okresy Opava, Ostrava, Nový Jičín

- PL: powiat głubczycki, raciborski, rybnicki, wodzisławski (bez gminy Godów), města Rybnik a Żory

Euroregion Těšínské Slezsko - Śląsk Cieszyński

- CZ: okres Karviná, okres Frýdek-Místek - část (podle jednotlivých obcí)
- PL: powiat wodzisławski – část (gmina Godów), powiat cieszyński, powiat bielski – část (gminy Jasienica, Jaworze), město Jastrzębie-Zdrój

Euroregion Beskydy – Beskidy

- CZ: okres Frýdek-Místek - část (podle jednotlivých obcí)
- PL: powiat bielski – část, powiat żywiecki, powiat pszczyński, město Bielsko-Biala.

Finanční zdroje pro Fond mikroprojektů

Do Fondu mikroprojektů je alokováno 20% finančních prostředků OPPS ČR – Polsko, tzn. 43 891 869 EUR. V následující tabulce č. 4.1 se nachází rozdělení finančních prostředků, které je dáno na základě dohody zástupců euroregionů. Největší alokaci zaznamenává Euroregion Glacensis a to i přes to, že není ani rozlohou ani počtem obyvatel největší. Důvodem může být největší počet realizovaných projektů. Na druhém místě je rozlohou největší Euroregion praděd, je tedy zřejmé, že rozloha ani počet obyvatel nejsou hlavními kritérii pro výši celkové dotace z EU.

Tabulka č. 4.4: Přehled finančních zdrojů pro Fond mikroprojektů

Název Euroregionu	Česká část (v EUR)	Polská část (v EUR)	Celkem (v EUR)	Rozloha regionu (v km²)	Počet obyvatel
Nisa	2 990 000	3 900 000	6 890 000	2 713,5	448 105
Glacensis	6 965 000	5 000 000	11 965 000	1 745,4	276 409
Praděd	4 385 000	5 000 000	9 358 000	1 895,2	131 583
Silesia	3 063 000	3 900 000	6 963 000	1 074,3	222 992
Těšínské Slezsko	2 483 000	3 000 000	5 483 000	763,2	351 277
Beskydy	850 000	2 355 868	3 205 868	948,5	164 467
Celkem	20 736 000	23 155 869	43 891 869	9140,1	1594 833

Zdroj: EUROREGION PRADĚD; vlastní zpracování, 2013

Největším Euroregion v rámci česko – polské přeshraniční spolupráce je Euroregion Nisa, a to rozlohou i počtem obyvatel. Naopak nejmenším euroregionem je Euroregion Těšínské Slezsko co se týče rozlohy a Euroregion Praděd má nejmenší počet obyvatel.

4.2 Postup čerpání a evaluace finančních prostředků Fondu mikroprojektů v Euroregionu Praděd v období 2007-2013 na úrovni České republiky

Fond mikroprojektů je součástí programu INTERREG IIIA ČR – Polsko a svým charakterem navazuje na úspěšný Společný fond malých projektů, který byl součástí programu Phare CBC. Tak jako u Společného fondu malých projektů Phare CBC je také zájemcům umožněno získat finanční podporu na projekty neinvestičního charakteru s prokazatelným přeshraničním dopadem.

Fond mikroprojektů programu INTERREG IIIA

Rokem 2008 byl definitivně uzavřen Fond mikroprojektů v Euroregionu Praděd v rámci programu INTERREG IIIA na období 2004 – 2006. Byla vypracována Závěrečná zpráva Správce, která byla *Centrem pro regionální rozvoj* schválena ke dni 6. 1. 2009.

Alokace příspěvku společenství do Euroregionu Praděd ve výši 15 902 272,- Kč byla prostřednictvím realizace 86-ti mikroprojektů vyčerpána na 95,08 %, tzn. že celková dotace do všech realizovaných mikroprojektů v regionu činila 15 120 639 Kč. Plánované cíle a monitorovací ukazatele tohoto Fondu mikroprojektů byly splněny.

Program Cíl 3, OPPS 2007-13

Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko byl zahájen v roce 2008. Oblast podpory 3.3. je specifická, jde o 6 projektů Fondů mikroprojektů, ze kterých se hradí akce malého charakteru. Spravování těchto Fondů mají na starosti příslušné Euroregiony, které zajišťují hodnocení a svolávají *Euroregionální řídicí výbor* (EŘV), který schvaluje dílčí akce. Ačkoliv jsou alokované prostředky kryté příslušnými Rozhodnutími, neznamená to jejich jednorázové vyčerpání, ale postupné schvalování, realizaci i čerpání prostředků jednotlivých mikroprojektů. Proto je níže uvedena tabulka č. 4.2, která analyzuje postup jednotlivých fondů. V tabulce je uvedena alokace jednotlivých regionů a počty projektů, na které byly zdroje použity.

Tabulka č. 4.5: Analýza pokroku Oblasti podpory 3.3.

Fond mikroprojektů	Alokace 2007-2013	Projekty, prostředky kryté rozhodnutím/Smlouvou			Proplacené prostředky konečným uživatelům		
		Projektů	EUR	%	Projektů	EUR	%
Nisa	6 890 000 €	128	2 862 537	41,5	3	176 231	2,6
Glacensis	11 965 000 €	226	6 035 822	50,4	2	258 060	2,2
Silesia	6 963 000 €	155	3 117 717	56,9	2	75 402	1,1
Těšínské Slezsko	5 483 000 €	60	2 015 248	36,8	2	95 896	1,7
Beskydy	3 205 869 €	26	861 900	26,9	2	48 842	1,5
Praděd	9 385 000 €	200	4 474 112	47,7	4	173 329	1,8
Oblast 3.3	43 891 869 €	795	19 367 336	44,1	15	827 760	1,9

Zdroj: EUROREGION PRADĚD; vlastní zpracování, 2013

Z tabulky je zřejmé, že největší alokaci má Euroregion Glacensis, který realizuje také nejvíce projektů. A naopak nejmenší alokaci má Euroregion Beskydy, který realizuje nejméně projektů.

ERV doporučil do konce roku 2009 vysoký počet mikroprojektů. Tabulka obsahuje uznatelné výdaje projektů hrazené z ERDF. Procenta se vztahují k příslušné alokaci. U velké části mikroprojektů byla zahájena realizace. Vedoucího partnera o platbu, došlo k proplacení pouze malé části uskutečněných výdajů. Faktický stav realizace projektů je výrazně příznivější než ukazuje tabulka.

Z následující tabulky č. 4.3 je zřejmé, že alokace prostředků je pro obě strany, tedy českou i polskou, stejný.

Tabulka č. 4.6: Alokace prostředků za rok 2008

Alokace české strany	115 779 344 EUR
Min. částka na projekt	85 %
Alokace české strany	115 779 344 EUR
Min. částka na projekt	85 %

Zdroj: EUROREGION PRADĚD; vlastní zpracování, 2013

Zástupci Euroregionu Praděd se každoročně schází na pravidelných zasedáních a diskutují nad hospodařením euroregionu, které mají pečlivě připravené ve výročních správách. V tabulce č. 4.4 je uvedeno hospodaření Euroregionu Praděd (ER) v roce 2009. Euroregion zaznamenal poměrně vysoký zůstatek z roku 2008, ale jejich náklady značně převyšují výnosy.

Tabulka č. 4.7: Hospodaření ER Praděd v roce 2009

Zůstatek z roku 2008	986 035 Kč
Výnosy (příjmy)	6 354 312 Kč
Náklady (výdaje)	6 912 503 Kč
Převod do roku 2010	427 844 Kč

Zdroj: EUROREGION PRADĚD; vlastní zpracování, 2013

Optický pokles aktiv je zejména ovlivněn časovým nesouladem mezi náklady na administraci Fondu mikroprojektů a termíny vyplácení dotace.

Kontrolu hospodaření za rok 2009 provedla revizní komise dne 19. 3. 2010 v sídle sekretariátu ve Vrbně pod Pradědem. Kontrolou nebyly shledány žádné nedostatky v hospodaření s majetkem a finančními prostředky. Současně byla zkontrolována personální agenda a organizační záležitosti, kde rovněž nebyly shledány nedostatky.

V další tabulce č. 4.5 je uvedeno hospodaření za další kalendářní rok 2010, kde se částky hospodaření výrazně navýšily.

Tabulka č. 4.8: Hospodaření ER Praděd v roce 2010

Zůstatek z roku 2009	427 844 Kč
Výnosy (příjmy)	39 867 662 Kč
Náklady (výdaje)	39 161 597 Kč
Převod do roku 2011	1 133 909 Kč

Zdroj: EUROREGION PRADĚD; vlastní zpracování, 2013

Výrazný hospodářský výsledek, 706.065 Kč je ovlivněn pozdním vyplacením sdružených prostředků, na základě požadavku města Krnov. Přesto výsledek ukazuje na dobré a úsporné hospodaření.

Kontrolu hospodaření za rok 2010 provedla revizní komise dne 4. 4. 2011 v sídle sekretariátu ve Vrbně pod Pradědem. Kontrolou nebyly shledány žádné nedostatky v hospodaření s majetkem a finančními prostředky. Současně byla zkontrolována personální agenda a organizační záležitosti, kde rovněž nebyly shledány nedostatky.

V tabulce č. 4.6 si lze rovněž všimnout dalšího navýšení hospodaření, obrat Euroregionu Praděd je čím dál tím vyšší.

Tabulka č. 4.9: Hospodaření ER Praděd v roce 2011

Zůstatek z roku 2010	1 133 909 Kč
Výnosy (příjmy)	42 348 870 Kč
Náklady (výdaje)	41 971 542 Kč
Převod do roku 2012	1 511 237 Kč

Zdroj:EUROREGION PRADĚD; vlastní zpracování, 2013

Kladný hospodářský výsledek, 377 328 Kč ukazuje rovněž na dobré a úsporné hospodaření.

Kontrolu hospodaření za rok 2011 provedla revizní komise dne 15. 3. 2012 v sídle sekretariátu ve Vrbně pod Pradědem. Kontrolou nebyly shledány žádné nedostatky v hospodaření s majetkem a finančními prostředky. Současně byla zkontrolována personální agenda a organizační záležitosti, kde rovněž nebyly shledány nedostatky.

Níže je uvedena další tabulka č. 4.7, která analyzuje postup čerpání jednotlivých fondů v dalších letech. Tabulka uvádí počty a výši prostředků u schválených projektů a obdobné údaje u projektů, kterým byly proplaceny výdaje při jejich realizaci. Údaje se týkají prostředků ERDF včetně národních zdrojů.

Tabulka č. 4.10: Analýza pokroku Oblasti podpory 3.3 (ERDF včetně národních zdrojů)

Fond mikroprojektů	Alokace * 2007-2013	Prostředky kryté Rozhodnutím/ Smlouvou	Proplacené prostředky konečným uživatelům			
	EUR	Počet mikroprojektů	EUR	%	EUR	%
Nisa	8 105 882	324	6 770 535	83,5	1 671 796	20,62
Glacensis	14 076 471	430	11 802 334	83,8	4 803 083	34,12
Praděd	11 041 176	463	9 990 904	90,5	3 479 157	31,51
Silesia	8 191 765	286	6 213 536	75,9	2 016 595	24,62
Těšínské Slezsko	6 450 588	159	4 673 401	72,4	1 763 382	27,34
Beskydy	3 771 611	70	2 028 693	53,8	693 140	18,38
Oblast 3.3	51 637 493	1 732	41 479 402	80,3	14 427 152	27,94

Zdroj: EUROREGION PRADĚD; vlastní zpracování, 2013

Největší alokaci má opět Euroregion Glacensis, i přes to že tentokrát nerealizuje největší počet mikroprojektů. Důvodem bude velikost prostředků v minulých letech. Na druhém místě je umístěn Euroregion Praděd, který má tentokrát největší počet realizovaných mikroprojektů. A naopak nejmenší alokaci zaznamenává Euroregion Beskydy, který realizuje pouze 70 mikroprojektů. Alokace je na celý Fond, tedy včetně prostředků na administraci fondu. Procenta jsou vztažena k prostředkům vyčleněným na mikroprojekty.

EŘV doporučily za rok 2011 opět vysoký počet žádostí – celkem 496 mikroprojektů. Tabulka obsahuje uznatelné výdaje projektů hrazené z ERDF. Procenta se vztahují k příslušné alokaci a ukazují, že rozdíly mezi jednotlivými euroregiony nejsou významné a realizace všech Fondů mikroprojektů probíhá velmi dobře. U většiny schválených mikroprojektů již byla zahájena realizace a u více než poloviny mikroprojektů schválených k realizaci byla jejich realizace finančně ukončena. Oblast podpory 3. 3. se tedy vyvíjí velmi uspokojivě.

Fond mikroprojektů v Euroregionu Praděd

V období od 1. 1. 2008 do dubna 2008 Správce Euroregionu Praděd uskutečnil řadu společných jednání s polským partnerem, na kterých byla připravována dokumentace Fondu, dále Statut a Jednací řád Euroregionálního řídicího výboru (EŘV). Klíčovým momentem bylo vypracování a podání projektové žádosti „*Fond mikroprojektů v Euroregionu Praděd*“, zaevidované dne 14. 3. 2008 v Olomouci, zaregistrována byla dne 1. 4. 2008. Finanční plán projektu pro programovací období 2007 – 2013 činí 11 041 177,- EUR. Společný Euroregionální řídicí výbor byl zřízen oběma partnery. Složen je ze sedmi hlasujících členů za každou národní stranu a jejich náhradníků. Dále jsou nehlasujícími členy EŘV zástupci Správce z obou stran hranice a pozorovatelé z ministerstev a kontrolních úřadů.

Dne 14. 4. 2008 byla v Euroregionu Praděd vyhlášena výzva pro podávání žádostí do Fondu mikroprojektů. V roce 2008 proběhla dvě kola příjmu žádostí. EŘV na svém I. a II. zasedání (Vrbno pod Pradědem, Byczyna) projednával 109 projektových žádostí, z toho 67 českých a 42 polských. Schváleno k realizaci bylo 94 žádostí, 60 českých a 34 polských s celkovou alokací více než 1 600 tis EUR.

V roce 2010 pokračovala implementace programu Fond. Proběhla další dvě kola příjmu žádostí a dvě zasedání společného Euroregionálního řídicího výboru. Za uplynuté období realizace Fondu bylo zaevidováno na české straně 192 projektových žádostí, z toho 167 schválených projektů bylo v realizaci. Závěrečné vyúčtování po ukončení realizace předložilo 86 konečných uživatelů. Finančně uzavřeno je 27 projektů. Žadatelům bylo na účty poukázáno 210 712,12 EUR.

Také v roce 2011 pokračovala implementace programu Fond. Proběhla další dvě kola příjmu žádostí a dvě zasedání, VII. a VIII. společného Euroregionálního řídicího výboru. K termínu 31. 12. 2011 bylo zaevidováno na české straně 317 projektových žádostí, z toho 272 bylo EŘV schváleno k realizaci. Fakticky realizovaných je 251 projektů, u 21 projektů

bylo z různých důvodů od realizace odstoupeno. Závěrečné vyúčtování po ukončení realizace předložilo 194 konečných uživatelů. Finančně uzavřeno bylo ke konci roku 133 projektů. Žadatelům bylo na účty poukázáno 1 307 071,80 EUR. V roce 2011 tato částka již činila více než 1,6 mil EUR.

V roce 2012 uběhlo již deset roků, kdy se Euroregion Praděd ujal role Správy a Administrace Fondu mikroprojektů, tehdy v rámci předvstupního programu CBC Phare 2002 a 2003.

4.3 Využití strukturální pomoci EU na příkladu konkrétního projektu

Jako příklad konkrétního projektu je uveden projekt s názvem **Akční celá rodina** realizovaný v obci *Světlá Hora*, kterou zastupuje starosta obce *Václav Vojtíšek*. Tato obec spolupracuje s polskou obcí Polska Cerekiew, se kterou je spojuje několikaletá aktivní spolupráce. Obě obce se navzájem navštěvují a úzce spolu spolupracují. Vzájemné spolupráce, která se týká především sbližování občanů obou obcí, dosáhli díky spolufinancování z EU a také z práce dobrovolníků. Dobrovolníci z řad obce připravují celou řadu aktivit, čímž se jim podařilo obec Světlá Hora rozpohybovat v místo, kde se sjíždějí i lidé z okolních obcí či měst. A díky zkušenostem mají dostatek „lidských zdrojů“ k pořádání akcí s přeshraniční spoluprací v takové kvalitě, že na straně Polska teď již není problém najít dostatečný počet osob, který se jejich akcí zúčastní, na rozdíl od dřívějších dob, kdy o podobné akce nebyl až tak velký zájem. Obec chce organizovat společné aktivity za přispění EU, protože se jich pak může účastnit více lidí a bez pořízení atraktivního a potřebného vybavení a materiálu, které můžou pořídit z dotace, to jde těžko.

Tabulka č. 4.11: Základní údaje o projektu Akční celá rodina

Název projektu	Akční celá rodina
Název žadatele	Obec Světlá Hora
Typ projektu	samostatně realizovaný
Termín zahájení projektu	duben 2013
Termín ukončení projektu	březen 2014
Doba trvání projektu	12 měsíců
Lokalizace projektu	ČR, Moravskoslezsko, Moravskoslezský kraj, Bruntál, Světlá Hora

Zdroj: OBEC SVĚTLÁ HORA; vlastní zpracování, 2013

Zdůvodnění potřeby projektu

Světlá Hora s obcí Polská Cerekiew spolupracuje již dlouho a oběma obcím se podařilo skutečně něco mimořádného. Mezi obcemi vzniklo pouto, založené na přátelství mezi účastníky jednotlivých akcí. Proto se obce navštěvují i mimo akce financované z projektů, zvou se na slavnosti či akce organizované jednotlivými obcemi. K vzájemnému setkávání napomáhá vybavení, které mohli pořídit z dřívějších projektů – stan, pod který se můžou schovat za nepříznivého počasí, větší množství venkovních stolů a lavic, ale i další vybavení (kvalitní fotografický přístroj, elektrická trouba, keramická pec, stoly na keramiku a židle, ozvučení apod.).

Obrovskou zásluhu na tom, že spolupráce takto funguje, má nezisková organizace *Světelská pohoda*. Jedná se o seskupení místních lidí, kteří bez nároku na honorář organizují celou řadu akcí pro lidi místní i přespolní, děti i dospělé. Organizace má činnosti natolik rozdílné a „pracovní“ atmosféru natolik přátelskou, že se v ní dobrovolně angažuje velké množství místních lidí – často jde například o osamělé důchodce, kteří by jinak trávili dny před televizí, a kterým Světelská pohoda dává možnost, jak být užitečný a pobavit se v každém věku. Organizace funguje takovým způsobem, že se díky ní v obci vždycky najde celá řada dobrovolníků, kteří pomůžou při organizaci jakékoliv aktivity projektu. A naopak díky obecním projektům zase organizace může pro místní lidi využívat zařízení, které by si neměla z čeho pořídit. Spolupráce mezi obcí Světlá Hora a neziskovou organizací Světelská pohoda je tak oboustranná a pro místní lidi a pro spolupráci s Polskou Cerekwí velmi přínosná.

Ocenění jejich práce bylo získání medaile za dlouhodobý přínos k rozvoji česko-polské spolupráce v regionu Praděd od Euroregionu Praděd.

Z projektu hodlají pořídit drahé vybavení. Důvodem je právě plánování spolupráce do budoucna – celou řadu levnějších věcí nebo práce jsou schopni zajistit z vlastních zdrojů (dobrovolnickou prací, menšími sponzorskými dary), ale takto nákladná investice by obec rozpočet zatížila velkým způsobem. Počítají s tím, že se toto vybavení použije nejen na plánované aktivity, ale stejně jako vybavení z minulých projektů se bude využívat při návštěvách polského partnera i v dalších letech.

Cíle projektu

- rozšířit spolupráci s polskou obcí o další aktivity;
- seznámit poláky s českými tradicemi (masopust);

- ukázat návštěvníkům z Polska turisticky zajímavé okolí obce (Anenský vrch, sportovní dráha v Andělské Hoře);
- seznámit poláky s českou kuchyní – a to jak s konzumací, tak s jeho přípravou;
- pomoci rozšířit dovednosti v česko – polské komunikaci;
- společně strávenými chvílemi celých rodin navodit příjemnou atmosféru, která bude motivační pro další vzájemné setkávání.

Aktivita projektu

- kulinářský workshop – občané obce Světlá Hora zasvěcují své polské přátele do způsobu vaření českých specialit,
- turistika – poznávání nádherných oblastí chráněné krajiny oblasti Jeseníky, kde se polští občané mohou pokochat krásou hor, která se na polské straně jen tak nevidí,
- sportovní zápolení – vzájemné pořádání sportovních turnajů,
- masopustní průvod a masopustní zábava – v období masopustu se pořádá v obci Světlá Hora masopustní průvod, který je složen z nejrůznějších masek a zakončen masopustní zábavou,
- putovní výstava fotografií – blíže vysvětlena v publicitě projektu (Obecní úřad Světlá Hora).

Cílové skupiny projektu

Cílovou skupinou jsou rodiny obce Světlá Hora a rodiny partnerské obce Polská Cerekiew. Obec Světlá Hora leží v podhorské oblasti Hrubého Jeseníku, nachází se v Moravskoslezském kraji a leží v průměrné výšce 595 metrů nad mořem, Obec protíná hranice chráněné krajinné oblasti Jeseníky. Oblast je rájem turistů, cyklistů a vyznavačů zimních sportů. Světlá Hora se dělí na pět částí, konkrétně to jsou Světlá, Stará Voda, Suchá Rudná, Podlesí a Dětrichovice a v současné době zde žije přibližně 1 480 obyvatel. Obec Polská Cerekiew s 4431 obyvateli se nachází v jiho – východní části regionu Opole v údolí malého přítoku Odry. Rozkládá se na ploše 60 km² a zahrnuje 13 vesnic.

Harmonogram projektu

V tabulce č. 4.9 je jsou uvedeny termíny zahájení a ukončení fyzické realizace projektu, včetně doby trvání projektu.

Tabulka č. 4.12: Harmonogram projektu

Termín zahájení fyzické realizace projektu	04.2013
Termín ukončení fyzické realizace projektu	03.2014
Doba trvání projektu (měsíců)	12,0

Zdroj: OBEC SVĚTLÁ HORA; vlastní zpracování, 2013

Projekt je v souladu se strategickým plánem rozvoje oblasti Bruntálska a Vrbenska na období 2007 – 2013, zejména s kapitolou „kulturně-společenský život obcí a obnova kulturního dědictví (obnova kulturního, právního a historického vědomí občanů)“. Žadatel projektu je plátce DPH minimálně po celou dobu realizace projektu. V následující tabulce č. 4.10 se nachází veškeré výdaje projektu.

Tabulka č. 4.13: Výdaje projektu

Typ výdaje		Výdaje v EUR	%
1	Personální výdaje	1 953,40	9,58
2	Věcné výdaje	14 819,60	72,68
3	Finanční výdaje	0,00	0,00
4	Externí služby	3 016,00	14,79
5	Investiční výdaje	200,00	0,98
6	Výdaje na publicitu	200,00	0,98
7	Výdaje na přípravu projektové žádosti	200,00	0,98
8	Celkové způsobilé výdaje projektu	20 389,00	100,00

Zdroj: OBEC SVĚTLÁ HORA; vlastní zpracování, 2013

Z tabulky lze vyčíst, že největší položku veškerých výdajů, tvoří věcné výdaje, které slouží na pořízení potřebného materiálu, jako jsou např. židle a stoly, stan, aparatura a další. Druhou největší položkou jsou personální výdaje, které jsou určeny na vyplácení mzdy zaměstnanců, tahle položka netvoří příliš velkou část, protože na projektu je zainteresovaných spousta dobrovolníků. Ostatní výdaje jsou malicherné. V další tabulce č. 4.11 jsou znázorněny veškeré zdroje financování.

Tabulka č. 4.14: Zdroje financování

Zdroje financování	EUR	%
Celkové způsobilé výdaje	20 389,00	
Veřejné prostředky celkem	20 389,00	100,00
Příspěvek ERDF	17 330,65	85,00
Národní veřejné prostředky celkem	3 058,35	15,00
Finanční prostředky ze státního rozpočtu	0,00	0,00
Finanční prostředky z rozpočtu krajů	0,00	0,00
Finanční prostředky z rozpočtu obcí	3 058,35	15,00
Jiné národní veřejné finanční prostředky	0,00	0,00
Příjmy	200,00	

Zdroj: OBEC SVĚTLÁ HORA; vlastní zpracování, 2013

Největší položku veškerých příjmů tvoří příspěvek z ERDF a na druhém místě jsou také podstatné finanční prostředky z rozpočtu obcí. V tabulce č. 4.12 jsou uvedeny veškeré předpokládané výdaje projektu a zdroje financování.

Tabulka č. 4.15: Kalkulace finančního zajištění mikroprojektu

A	Předpokládané výdaje	Kč
A.1	Celkové způsobilé výdaje projektu	509 720,-
A.2	Rezerva na nezpůsobilé výdaje ... 1%	50 972,-
A.3	Předpokládané výdaje celkem	560 692,-
B	Zdroje financování	Kč
B.1	Vlastní volné prostředky	560 692,-
B.2	Úvěr u finančního ústavu	
B.3	Jiná forma úvěru, půjčky	
B.4	Dary, příspěvky, dotace apod.	
B.5	Jiné zdroje, specifikovat	
B.6	Zdroje financování celkem	560 692,-

Zdroj: OBEC SVĚTLÁ HORA; vlastní zpracování, 2013

Z tabulky je zřejmé, že obec má dostatek vlastních prostředků, aby financovala celý projekt, z toho důvodu nemusí používat cizí zdroje. Žádost o dotaci je ale nutná, protože takhle velké výdaje by příliš zatížily rozpočet obce a nezbylo by na důležitější věci, které je nutné financovat.

Publicita projektu

Na každé akci budou vyvěšeny vlajky, ČR a Polska. Také každá akce bude zahájena proslovem starosty nebo hlavního realizátora s informacemi o projektu a s finanční spoluúčasti EU, na místě budou vyvěšeny plakáty s informací o spolufinancování z EU. Průběžné informace se dají nalézt také na webu obce (www.svetlahora.cz). Články o akcích budou zveřejněny ve Zpravodaji obce – tento Zpravodaj dostává zdarma každá domácnost v obci, včetně rekreatantů. Závěrem bude uspořádaná putovní výstava fotografií z akcí, výstava bude zahájena slavnostní vernisáží ve Světlé Hoře, po 14 dnech bude převezena do partnerské obce, kde bude také vystavena. V neposlední řadě bude vyroben a na výstavě rozdán propagační bulletin s informacemi o projektu a na akci bude zvána televize Polar.

Poslední kapitola obsahuje bližší přiblížení Fondu mikroprojektů a fungování Euroregionu Praděd. V poslední části této kapitoly lze nalézt příklad konkrétního projektu s názvem Akční celá rodina, který je zpracován z projektové žádosti, poskytnuté na obecním úřadu ve Světlé Hoře (Obecní úřad Světlá Hora, 2013).

5. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo na základě historického vývoje přeshraniční spolupráce objasnit její úlohu v rámci Evropské unie, a přiblížit možnosti využívání finančních prostředků Evropské unie na příkladu euroregionu Praděd. Na příkladu konkrétního projektu realizovaném v daném euroregionu Praděd bylo cílem nastínit důležitost přeshraniční spolupráce pro rozvoj jednotlivých částí euroregionu a možnosti využívání finančních zdrojů Evropské unie určených právě na rozvoj euroregionů a snižování disparit.

Z podrobné analýzy vyplynulo, že přeshraniční spolupráce v Evropě existuje již padesát let, avšak Evropská unie se začala touto otázkou zabývat až mnohem později, kdy po přístupu některých členských států s méně rozvinutými regiony pochopila nezanedbatelný význam regionální politiky a tedy i přeshraniční spolupráce pro integrační proces. Od té doby Evropská unie výrazně podpořila nárůst přeshraničních struktur v členských i nečlenských státech Evropské unie, motivovaných vidinou nemalé finanční podpory, a podstatně tak přispěla k rozvoji přeshraniční spolupráce uvnitř, ale i vně Evropské unie.

V rámci České republiky lze rovněž sledovat patrný rozvoj přeshraniční spolupráce, a to nejen podle nárůstu počtu euroregionů, ale i na základě stoupající finanční podpory plynoucí z prostředků Evropské unie na aktivity spadající právě do kompetence přeshraniční spolupráce.

V úvodní části bakalářské práce je stručně shrnut vývoj přeshraniční spolupráce v Evropě, jejíž počátky sahají až do poválečného období. V rámci této kapitoly jsou řešeny teoretická východiska přeshraniční spolupráce v Evropské unii, kde jsou důkladně rozebírány příčiny vzniku územní spolupráce a její typologie. Také je zde uvedeno vymezení přeshraniční spolupráce v Evropské unii a charakteristika Euroregionů v Evropské unii. První organizací, která se zabývala touto problematikou, byla Evropská asociace hraničních regionů, která úspěšně funguje a v současné době zastupuje více než 170 hraničních regionů. Od sedmdesátých let minulého století se přeshraniční spoluprací začala zabývat i Evropská společenství, v tomto období také vznikl Evropský fond regionálního rozvoje, ale intenzivní rozvoj této formy spolupráce nastal až v devadesátých letech dvacátého století, kdy byla založena iniciativa INTERREG.

Druhá část byla zaměřena na podrobnou specifikaci české části Euroregionu Praděd. V rámci této části bylo blíže vysvětleno fungování Euroregionu Praděd všeobecně a také více do hloubky popsány základy a činnosti některých euroregionů působících na našem území.

Vysvětlen a podrobně vyspecifikován byl taky základní nástroj pro fungování přeshraniční spolupráce – Operační program přeshraniční spolupráce České republiky – Polské republiky.

V poslední praktické části se nacházela charakteristika Fondu mikroprojektů a popis postupu čerpání a evaluace finančních prostředků Fondu mikroprojektů v Euroregionu Praděd v období 2007 – 2013 na úrovni České republiky. Byl zde popsán vybraný projekt realizovaný Euroregionem Praděd s názvem: Akční celá rodina, který názorně ukazuje vzájemnou spolupráci na česko – polském území a snahu o sblížení těchto dvou národů. Euroregion Praděd, kterému byla v závěru práce věnována větší pozornost, je rovněž praktickou ukázkou faktu, že podpora přeshraniční spolupráce stoupá a že prostředky na ni využitě významným způsobem napomáhají rozvoji hraničních oblastí a tím i vytvářejí lepší podmínky pro hlubší integraci v EU, ale i zbytku Evropy.

Přeshraniční regiony vznikaly postupným posunem obyvatelstva směrem do vnitrozemí, což souviselo s rozvojem ekonomických a obchodních aktivit. Tento proces je logickým vyústěním probíhající integrace států EU a dalších evropských států. Spolupráce postupně likviduje překážky, které v přeshraničních regionech zůstaly jako pozůstatky nedávné historie. Lidé z přeshraničních regionů objevují výhody „mizení“ hranic a možnosti rozvoje jak v oblasti kulturní, tak ekonomické.

Jak je z této práce zřejmé, přeshraniční spolupráci je věnováno stále více podpory a finančních prostředků. Tento rozvoj je důkazem toho, že systém alokace finančních prostředků z EU ke konečným příjemcům funguje a je na dobré úrovni. Toto téma bylo velice zajímavé a přínosné, protože je dobré vědět, jak přeshraniční spolupráce funguje, jakými činnostmi se zabývá a jakým způsobem se dá využít pomoc v rámci činnosti euroregionů a čerpání ze strukturálních fondů EU. Podle mého názoru lze do budoucna očekávat další rozvoj přeshraničních hospodářských aktivit a rozvoj vztahů mezi místními obyvateli a tím zvyšování míry integrace. V rámci delšího časového období lze očekávat zvýšení místní životní úrovně a proměnu myšlení místních obyvatel, kteří mají možnost vytvářet si nové tradice a vztahy k území, ale pravděpodobnost, že by integrace zapříčinila to, že by lidé přestali rozlišovat svoji národní příslušnost je z dnešního pohledu velice nízká.

Seznam literatury

Knihy

1. BÖHM, H., GROCHALSKI, S. M. a B. KOUKOLA. *Vstup České republiky a Polska do EU z pohledu Euroregionů na česko-polském příhraničí*. Opava: Slezská univerzita - Ústav společenských věd, 2002. ISBN 80-7248-150-9.
2. EUROPEAN COMMISSION. *Structural policies and European territory: cooperation without frontiers*. Luxembourg: Office for Publications of the European Communities, 2002, 50 p. ISBN 92-894-4026-0.
3. NETOLICKÝ, Václav. *Euroregiony: úvod do problematiky*. Praha: Eupress, 2007. ISBN 978-80-86754-78-9.
4. WILAM, Petr. *Podpora přeshraniční spolupráce v Evropské unii a v asociovaných zemích*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v ostravě, 2004. ISBN 80-7042-909-7.

Elektronické dokumenty

5. LACHKÝ, Michal. *Financování euroregionu*. Brno, 2007. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce RNDr. Jaroslav Maryáš, CSc.

WWW stránky

6. AGRIS. Perspektiva českých euroregionů po vstupu do EU. In: *Agris: Agrární www portál* [online]. 2004 [cit. 2012-12-01]. Dostupné z: <http://www.agris.cz/clanek/130343>
7. BUSSINESSINFO. Přeshraniční spolupráce. In: *Businessinfo* [online]. CzechTrade, 2012 [cit. 2012-12-21]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/dotace-a-financovani/zdroje-financovani-z-eu/preshranicni-spoluprace.html>
8. BUSSINESSINFO. Euroregiony. In: *Businessinfo* [online]. 2012 [cit. 2012-12-21]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euroregiony-1836.html>
9. CENTRUM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČESKÉ REPUBLIKY. Evropská územní spolupráce. In: *Centrum pro regionální rozvoj České republiky. Cíl 3* [online]. 2009 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.cil3.cz/preshranicni_spoluprace_cr_polsko.htm

10. EURACTIV. Evropský fond regionálního rozvoje. In: *EurActiv* [online]. 2012 [cit. 2012-12-21]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/index.php?id=evropsky-fond-regionalniho-rozvo>
11. EURACTIV. Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond. In: *EurActiv* [online]. 2012 [cit. 2012-12-21]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/index.php?id=evropsky-zemedelsky-garanci-a-p>
12. EUROREGION GLACENSIS. O Euroregionu. In: *Euroregion Glacensis* [online]. 2013 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://www.euro-glacensis.cz/new/index.html>
13. EUROREGION NISA. Benchmarkingová analýza Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa a ostatních euroregionů v ČR s důrazem na česko-polskou hranici. In: *Euroregion Nisa* [online]. 2012 [cit. 2013-05-08]. Dostupné z: http://www.ern.cz/analyza/ern_cz/cz/?D=2
14. EUROREGION PRADĚD. Vznik euroregionu Praděd. In: *Euroregion Praděd* [online]. 2013 [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://www.europraded.cz/index.php?show=uvodem>
15. EUROREGION PRADĚD. Česko-polská mezivládní komise pro přeshraniční spolupráci. In: *Euroregion Praděd* [online]. 2013 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: Česko-polská mezivládní komise pro přeshraniční spolupráci
16. EUROREGION PRADĚD. Evropské seskupení pro územní spolupráci. In: *Euroregion Praděd* [online]. 2013 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://www.europraded.cz/index.php?show=cinnost-uzemni-spoluprace>
17. EUROREGION PRADĚD. Projekt EUREGIO PL-CZ. In: *Euroregion Praděd* [online]. 2013 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://www.europraded.cz/index.php?show=EUREGIO-PL-CZ>
18. EUROREGION SILESIA. Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika na období 2007-2013. In: *Euroregion Silesia* [online]. 2013 [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-cil3-OPPS
19. EUROSOP. Fondy pro zemědělce a rybáře. In: *Eurosop* [online]. 2012 [cit. 2012-12-21]. Dostupné z: <https://www.eurosop.cz/8633/sekce/fondy-pro-zemedelce-a-rybare/>

20. EUROSOP. Co je Schengen. In: *Eurosop* [online]. 2013 [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: <https://www.eurosop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>
21. KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ. OP přeshraniční spolupráce ČR - Polsko. In: *Královehradecký kraj* [online]. 2008 [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/scripts/detail.php?pgid=177>
22. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. Strukturální fondy. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. 2012 [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/OP-CR-Polsko>
23. MZP. Fond soudržnosti. In: *Mzp* [online]. 2012 [cit. 2012-12-21]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/fond_soudrznosti
24. REGIONÁLNÍ POLITIKA – INFOREGIO. Evropský sociální fond. In: *Regionální politika - INFOREGIO. Fondy* [online]. 2012 [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/social/index_cs.cfm
25. REGION BESKYDY. Vítejte v Euroregionu Beskydy. In: *Region Beskydy* [online]. 2013 [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.euroregionbeskydy.cz/>
26. TĚŠÍNSKÉ SLEZSKO. Euroregion Těšínské slezsko. In: *Těšínské slezsko* [online]. 2013 [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.euregio-teschinensis.eu/euroregion-tesinske-slezsko/>
27. VYSOKÁ ŠKOLA FINANČNÍ A SPRÁVNÍ. Příhraniční a přeshraniční regiony v Evropě. In: *Vysoká škola finanční a správní* [online]. 2012 [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: http://is.vsfs.cz/el/6410/zima2012/N_ER/um/Kapitola_2_-_Prihranicni_a_preshranicni_regiony_v_Evrope.pdf

Interní zdroje

28. OBECNÍ ÚŘAD SVĚTLÁ HORA. *Finální verze žádosti*. Interní materiál Obecního úřadu Světlá Hora, 2013

Seznam zkratek

EU	European Union Evropské unie
ČR	Česká republika
AEBR	Association of European Border Regions Sdružení evropských hraničních regionů
ERDF	European Regional Development Fund Evropský fond regionálního rozvoje
ESF	European Social Fund Evropský sociální fond
CF	Cohesion Fund Kohezní fond
ISPA	The Instrument for Structural Policies Pre-Accession
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EFF	European Fisheries Fund Evropský rybářský fond
EUS	European Territorial Cooperation Evropská územní spolupráce
EAGF	European Agricultural Guarantee Fund Evropský zemědělský záruční fond
OPPS ČR – Polsko	Operační program pro přeshraniční spolupráci České republiky a Polska
ESÚS	Evropské seskupení pro územní spolupráci
CEMR	Radou evropských obcí a regionů
EŘV	Euroregionální řídicí výbor
ER	Euroregion
NUTS	Nomenclature des Unites Territoriales Statistique Nomenklatura územních statických jednotek
PHARE CBC	Poland and Hungary Aid for Restructuring of the Economy

	Cross – border Cooperation Programme
ESPON	European Spatial Planning Observation Network
	Monitorovací síť pro evropské územní plánování
INTERACT	International Network for Terrestrial Research and Monitoring in the Arctic
	Program pro výměnu zkušeností s přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spoluprací

Seznam tabulek a obrázků

Seznam tabulek

Tabulka č. 3.1: Prioritní osy programu a jejich alokace

Tabulka č. 3.2: Finanční zdroje programu

Tabulka č. 3.3: Přehled euroregionů v ČR, včetně dat založení a partnerských států

Tabulka č. 3.4: Rozpočet projektu

Tabulka č. 4.1: Přehled finančních zdrojů pro Fond mikroprojektů

Tabulka č. 4.2: Analýza pokroku Oblasti podpory 3.3.

Tabulka č. 4.3: Alokace prostředků za rok 2008

Tabulka č. 4.4: Hospodaření ER Praděd v roce 2009

Tabulka č. 4.5: Hospodaření ER Praděd v roce 2010

Tabulka č. 4.6: Hospodaření ER Praděd v roce 2011

Tabulka č. 4.7: Analýza pokroku Oblasti podpory 3.3 (ERDF včetně národních zdrojů)

Tabulka č. 4.8: Základní údaje o projektu Akční celá rodina

Tabulka č. 4.9: Harmonogram projektu

Tabulka č. 4.10: Výdaje projektu

Tabulka č. 4.11: Zdroje financování

Tabulka č. 4.12: Kalkulace finančního zajištění mikroprojektu

Seznam obrázků

Obrázek č. 2.1: Alokace prostředků z fondů EU pro ČR v cíli EUS

Obrázek č. 3.1: Přeshraniční spolupráce

Obrázek č. 3.2: Logo Euroregionu Nisa

Obrázek č. 3.3: Logo Euroregionu Glacensis

Obrázek č. 3.4: Euroregion Těšínské Slezsko

Obrázek č. 3.5: Logo Euroregionu Silesia

Obrázek č. 3.6: Logo Euroregion Beskydy

Obrázek č. 3.7: Logo Euroregionu Praděd

Obrázek č. 4.1: Operační program přeshraniční spolupráce ČR – PL

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10. května 2013

.....
Petra Paráková

Seznam příloh

Příloha č. 1

Tabulka č. 1: Členské obce české části

Tabulka č. 2: Členské obce polské části

Přílohy

Příloha č. 1

Tabulka č. 1: Členské obce české části

Číslo obce	Název obce	Číslo obce	Název obce
1	Andělská Hora	2	Bohušov
3	Bělá pod Pradědem	4	Bernartice
5	Brantice	6	Bruntál
7	Břidličná	8	Černá Voda
9	Česká Ves	10	Dětrichov nad Bystřicí
11	Dívčí Hrad	12	Dolní Moravice
13	Hlinka	14	Horní Benešov
15	Horní Město	16	Horní Životice
17	Hradec-Nová Ves	18	Janov
19	Javorník	20	Jeseník
21	Jindřichov	22	Jířkov
23	Karlova Studánka	24	Karlovice
25	Kobylá nad Vidnavkou	26	Krnov
27	Leskovec nad Moravicí	28	Lipová-lázně
29	Lichnov	30	Liptaň
31	Lomnice	32	Ludvíkov
33	Malá Morávka	34	Malá Štáhle
35	Město Albrechtice	36	Mikulovice
37	Nová Pláň	38	Oborná
39	Osoblaha	40	Ostružná
41	Písečná	42	Razová
43	Rudná pod Pradědem	44	Rusín
45	Rýmařov	46	Ryžoviště
47	Skorošice	48	Slezské Pavlovice
49	Slezské Rudoltice	50	Stará Červená Voda
51	Stará Ves	52	Staré Heřminovy
53	Supíkovice	54	Světlá Hora
55	Svobodné Heřmanice	56	Široká Niva
57	Třemešná	58	Tvrdkov
59	Uhelná	60	Úvalno
61	Václavov u Bruntálu	62	Velká Kraš
63	Velká Štáhle	64	Velké Kunětice
65	Vidlava	66	Vlčice
67	Vrbno pod Pradědem	68	Vysoká
69	Zátor	70	Zlaté Hory
71	Žulová		

Zdroj: EUROREGION PRADĚD; vlastní zpracování, 2013

Tabulka č. 2: Členské obce polské části

Číslo obce	Název obce	Číslo obce	Název obce	Číslo obce	Název obce
1	Biała	2	Byczyna	3	Dąbrowa
4	Głogówek	5	Głucholazy	6	Gogolin
7	Grodków	8	Kędzierzyn-Koźle	9	Kluczbork
10	Komprachcice	11	Korfantów	12	Krapkowice
13	Leśnica	14	Lubrza	15	Łambinowice
16	Niemodlin	17	Nysa	18	Olszanka
19	Opole	20	Otmuchów	21	Ozimek

Zdroj: EUROREGION PRADĚJ; vlastní zpracování, 2013